

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 10 april 1897, kl. 12 midd.

Särskilda utskottets utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 10 med förslag till lag för Sveriges riksbank, äfvensom af herrar F. A. Boström, A. P. Gustafsson och M. Dahn i detta ämne väckta motioner, dels ock Kongl. Maj:ts proposition n:o 28 med förslag till lag med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken, till ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken samt till ansvarighetslag för ledamöter i styrelserna vid riksbankens afdelningskontor.

Till förberedande handläggning har särskilda utskottet fått mottaga:

a) Kongl. Maj:ts proposition n:o 10, hvori Kongl. Maj:t, under åberopande af det vid propositionen fogade utdrag af protokoll öfver finansärenden den 9 januari 1897, föreslagit Riksdagen att, under förutsättning att de enligt 1896 års Riksdags beslut hvilande förslagen till ändringar i 50, 70, 72, 98, 109 och 111 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen varda af Riksdagen slutligen antagna, för sin del antaga här nedan införda förslag till lag för Sveriges riksbank;

b) Kongl. Maj:ts proposition n:o 28, hvori Kongl. Maj:t, under åberopande af vid propositionen fogade, i statsrådet och högsta domstolen

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 8 Saml. 1 Afd. 1 Häft. (N:o 1.)

1

förda protokoll, jemlikt 87 § regeringsformen, föreslagit Riksdagen att antaga:

dels, under förutsättning af Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 9 januari 1897 med förslag till lag för Sveriges riksbank, här nedan införda förslag till lag med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken,

dels ock här nedan intagna förslag till ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken och till ansvarighetslag för ledamöter i styrelserna vid riksbankens afdelningskontor;

c) tre särskilda, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag för Sveriges riksbank inom Riksdagen väckta motioner, nemligen: herr F. A. Boströms i Första Kammaren väckta motion n:o 48 samt herrar A. P. Gustafssons och M. Dahns i Andra Kammaren väckta motioner n:is 150 och 175.

I dessa motioner har yrkats:

af herr *F. A. Boström*:

att det belopp, hvartill riksbanken under de i 7 § af Kongl. Maj:ts förslag angifna vilkor må berättigas att utgifva sedlar utöfver hvad enligt 6 § är medgifvet, bestämmes till *ett hundra millioner* kronor;

att den i 8 § af Kongl. Maj:ts förslag för visst fall stadgade ökning af riksbankens metalliska kassa bestämmes till *minst trettio procent* af det belopp, hvarmed de på grund af 7 § utgifna sedlar öfverskjuta sextio millioner kronor;

att riksbanken må ega att äfven genom annat aftal än köp öfvertaga svenska eller utländska statspapper äfvensom att förmedla köp och försäljning af obligationer;

att så kallade afbetalningslån må kunna utlemnas till sammanlagdt belopp af tolf millioner kronor samt att äfven i öfrigt utlåning må kunna ske mot namnsäkerhet;

att riksbanken må ega att i förvar mottaga gods under försegling;

att riksbanken må ega att å sitt sedeltryckeri idka tryckerirörelse äfvensom att vid sitt pappersbruk bedrifva papperstillverkning;

att riksbankens behållning i utländska statspapper må kunna vid behof afyttras till förstärkning af bankens kassatillgångar;

att bestämmelserna angående behörighet att vara fullmäktig i riksbanken må affattas i öfverensstämmelse med det af innevarande Riksdag antagna stadgande angående behörighet för utöfvande af riksdagsmannabefattning; med det tillägg likväl, att fullmäktigskap i riksbanken ej må förenas med ledamotskap i annan bank än sparbank eller postsparbank;

att tystlåtenhet med afseende å de i 41 § af Kongl. Maj:ts förslag angifna omständigheter må åläggas, utom de i nämnda § upptagna personer, jemväl dem, som vid granskning af riksbankens styrelse och förvaltning biträda Riksdagens revisorer;

samt att räntan å kassakreditiv, som enskild bank på grund af stadgandet i 45 § 2 punkten i förslaget kan komma att hos riksbanken begagna, skall sättas två procent lägre än gällande tre månaders vaxeldiskonto, dock ej under två för hundra om året;

af herr *A. P. Gustafsson*:

att, för den händelse Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag för Sveriges riksbank af Riksdagen antages, 13 § mom. d måtte få sådana bestämmelser, att, om lånesökande så önska, de så kallade afbetalningslånen få återbetalas med en tiondedel hvar sjette månad, afvensom att sammanlagda beloppet af sådana lån begränsas till femton millioner kronor;

samt af herr *M. Dahn*:

att till § 16 i Kongl. Maj:ts förslag göres ett tillägg af innehåll, att fullmäktige i riksbanken må kunna åt firmor, som hafva vaxeldiskontering i riksbanken och ej sjelfva drifva bankrörelse, öppna upp- och afskrifningsräkning mot räntegodtgörelse; afvensom att räntegodtgörelse må kunna af fullmäktige medgifvas för medel, inestående å depositionsräkning, när sådant anses vara med riksbankens fördel förenligt;

samt att den i § 45 af Kongl. Maj:t föreslagna rätt för enskilda banker att i riksbanken begagna kassakreditiv måtte ersättas med rediskonteringsrätt.

Öfver de med Kongl. Maj:ts propositioner framlagda lagförslagen afvensom öfver herr A. P. Gustafssons motion har utskottet infordrat fullmäktiges i riksbanken yttrande, hvilket tillika med protokollsutdrag, innefattande enskilde fullmäktiges afvikande meningar i vissa delar, finnes såsom bilaga fogadt vid detta utlåtande.

Innan utskottet öfvergår till granskningen af de framlagda lagförslagen, vill utskottet i korthet erinra om denna lagstifningsfrågas uppkomst samt om förarbetena till densamma.

Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 19 april 1881 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta öfverse gällande lagstiftning för enskilda sedel-

utgifvande banker samt derefter till Riksdagen afgifva förslag till ny lag i ämnet, tillsatte Kongl. Maj:t den 18 november 1881 en komité med uppdrag att afgifva yttrande och förslag till bankväsendets ordnande. I sitt den 14 december 1883 afgifna utlåtande har denna komité funnit sig böra obetingadt förorda ett banksystem, grundadt på en enda sedelutgifvande centralbank — riksbanken, men på samma gång, under erinran om de enskilda bankernas betydelse för vårt näringslif, varnat för en brådstörtad öfvergång till ett nytt system samt ansett en öfvergångsperiod vara af nöden, under hvilken dels riksbanken kunde bereda sig för sin större uppgift, dels ock den enskilda bankrörelsen få rådrom att afpassa sin verksamhet efter de nya förhållanden, som skulle inträda.

Med anslutning till komiténs uppfattning föreslog Kongl. Maj:t i proposition till 1886 års Riksdag, i sammanhang med andra lagförslag på bankväsendets område, en begränsning af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt. Förslaget gick ut på att låta de enskilda bankerna tills vidare behålla rätten att utgifva ungefär det sedelbelopp, som de under den närmast föregående tioårsperioden i medeltal haft utelöpande, men att förhindra utgifningens ökning och derigenom bereda riksbanken tillfälle att fylla det ökade behof af omsättningsmedel, som en tillväxt i den allmänna rörelsen kunde komma att kräfva. Syftet var sålunda att skapa en öfvergångsperiod, i enlighet med hvad bankkomitéen föreslagit, men någon slutpunkt för denna öfvergångstid var icke i Kongl. Maj:ts förslag utsatt. Kongl. Maj:ts proposition ledde emellertid icke till något resultat, emedan kamrarna stannade i olika beslut, som ej kunde sammanjemkas.

I anledning af denna utgång fann Kongl. Maj:t skäligen att utsträcka de enskilda bankernas oktroj, hvilken eljest skulle utgått med år 1888, på ytterligare fem år eller till 1893 års utgång.

Till 1887 års Riksdag aflät Kongl. Maj:t proposition i samma syfte som förra året, men denna kom, i följd af Riksdagens upplösning, ej under behandling.

Den 21 december 1888 uttalade dåvarande chefen för finansdepartementet i yttrande till statsrådsprotokollet den mening, att förnyade förslag till sedelutgifningsrättens ordnande sannolikt ej skulle leda till något resultat, med mindre de framlades i sammanhang med förslag till en lösning af bankfrågan i hela dess vidd, och i öfverensstämmelse med denna åsigt uppdrog Kongl. Maj:t den 5 oktober 1889 åt en ny komité att afgifva förslag till bankväsendets ordnande. Det program, denna komité hade att följa, var meddeladt i förberörda yttrande till statsrådsprotokollet och innefattade, i korthet uttryckt: all sedelutgifnings öfverflyttande till riksbanken under vilkor, *dels* att genom ändringar i bankens organisation garantier

vunnes för en måttfull, bankmessig och af politiska inflytelser oberoende förvaltning, dels ock att afvecklingen af de enskilda bankernas sedelutgifning egde rum med nödig varsamhet.

De lagförslag, komitén på nu angifna grundval utarbetat, innefattade:

förslag till lag för Sveriges riksbank;

förslag till ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen;

förslag till ansvarighetslag för fullmäktige i Sveriges riksbank;

förslag till ansvarighetslag för ledamöter i styrelserna vid Sveriges riksbanks afdelningskontor; samt

förslag till lag angående indragning af enskilda bankers sedelutgifningsrätt.

Då komiténs förslag i väsentliga delar tjenat till förebild för de kongl. förslag, som nu föreligga till Riksdagens pröfning, har utskottet ansett lämpligt att här gifva en sammanfattning af det huvudsakliga i komiténs motivering och tillåter sig härvid att begagna den framställning, som gifvits af chefen för finansdepartementet i anförande till protokollet öfver finansärenden den 24 januari 1896.

»Komitén anslöt sig utan tvekan till åsigten om lämpligheten af sedelutgifningens koncentrerande hos en centralbank, riksbanken. Beträffande villkoren för uppnående af detta mål och dervid först *riksbankens omorganisation*, fann komitén det uppenbart, att, då man fordrade en särskild begränsning för hvarje sedelutgifvande banks verksamhet, denna fordran måste än kraftigare göra sig gällande mot en bank, som finge det ansvarsfulla värfvet att ensam ombesörja ett lands sedelutgifning. Myntväsendets upprätthållande, hvilket vore eu sådan banks främsta uppgift, ålade den, enligt komiténs mening, att afstå från åtskilliga, med sedelmissionen icke rätt förenliga, om ock i och för sig fullt legitima rörelsegrenar; och då man åt denna enda bank öfverlemnade hela sedelutgifningen och sålunda på denna väg tillförsäkrade den en fullt tillräcklig vinst, kunde lagstiftningen ock utan tvekan uppdraga gränserna för dess verksamhet med hela den stränghet, som påkallades af denna dess främsta uppgift. En dylik bank borde sålunda hållas borta från alla egentliga förlags- och spekulationsaffärer eller i allmänhet från all sådan bankrörelse, vid hvilken de af banken utlemnade försträckningarna återvände till banken först efter en alltför lång eller alltför obestämd tid. Icke heller borde en bank, som genom den honom tillerkända rättighet att ensam utgifva sedlar erhållit den stora förmånen att af allmänheten upptaga räntefria lån, tillika bedrifva inlåning mot räntegodtgörelse. Genom att afhålla sig från detta slags rörelse skulle banken frigöra sig från tvånget att behöfva uppsöka affärer för att kunna genom utlåning göra fruktbarande medel, å hvilka

den sjelf skulle erlägga ränta; och en bank, som måste söka efter låntagare, löpte tydligtvis alltid större fara att råka ut för mindre goda sådana än den bank, som kunde i allt lugn vänta på, att affärer erbjödes honom, och bland dessa för sig utvälja de säkraste och mest passande.

Det skulle således i regel blifva riksbanken förbjudet att mot räntegodtgörelse emottaga penningar å deposition eller i löpande räkning; och vidare borde riksbankens utlåningsrörelse inskränkas till diskontering af affärsvexlar samt beviljande af lån på kortare tid eller på kort tids uppsägning mot pant af goda värdepapper eller af varor. Komitén hade likväl bibehållit rätten för riksbanken att utlemna kassakreditiv på tolf månader samt lån mot förbindelse till återbetalning af minst en femtedel af beloppet hvar sjetten månad, men betecknade detta såsom en eftergift, betingad af hos oss rådande kreditbruk. Hvad särskildt beträffade de s. k. afbetalningslånen, ansåg komitén dem ega allt för djupa rötter i våra vanor och kanske äfven allt för väl motsvara några samhällsklassers, särskildt mindre jordbrukares och industriidkares, verkliga lånebehof för att kunna utan afsaknad eller böra utan tvingande skäl plötsligen indragas. Komitén föreslog emellertid, att afbetalningslånen, hvartill enligt gällande reglemente för riksbanken må användas högst 12 millioner kronor, sammanräknade ej finge öfverstiga 10 millioner kronor, samt att kassakreditiv skulle få beviljas endast mot pant af obligationer, aktier eller i fast egendom intecknade skuldebref.

Komitén framhöll i sammanhang härmed, att de verksamhetsfält, från hvilka riksbanken af anförda skäl borde utestängas, kunde och borde med så mycket större fördel bearbetas af de enskilda bankinrättningarna; och sålunda skulle mellan bankerna åstadkommas en arbetsfördelning, som borde lända till styrka för det hela samt vara till gagn både för riksbanken och de enskilda bankinstituten.

I fråga om *grunderna för riksbankens styrelse och förvaltning* erinrade komitén, att Sveriges riksbank vid jmförelse med andra europeiska centralbanker företedde den egendomligheten, att landets representantförsamling ensam hade beslutanderätt öfver dess förvaltning. Endast den inskränkning funnes i Riksdagens mågt öfver banken, att en del föreskrifter, nemligen de, som vore upptagna i lagen för Rikets Ständers bank den 1 mars 1830, hade fått karakteren af civillag, till hvars ändring eller upphäfvande således fordrades samtycke äfven af Konungen. Dessa föreskrifter anginge bankens skyldighet att vid anfordran inlösa sina sedlar, förfarandet, om den vägrade detta, storleken af bankens grundfond och reservfond samt skyldigheten för banken att för hvarje månad och år offentliggöra öfversigter öfver sin ställning. Det förstnämnda och vig-

tigaste af dessa stadganden eller om bankens skyldighet att inlösa sina sedlar med mynt vore dessutom upphöjdt till grundlagsbud, hvarjemte grundlagarne innehölle stadganden om antalet fullmäktige i riksbanken och sättet för deras väljande. Alla öfriga bestämmelser för riksbanken lemnades deremot af Riksdagen allena, och denna utsåge enväldigt bankens styrelse samt utöfvade ensam tillsyn öfver dess förvaltning.

'Erfarenheten från gångna tider har', yttrade komitén vidare, 'nogsamt lärt, att Riksdagen såsom riksbankens principal icke varit rätt egnad att skydda landets invånare på myntvärdet beroende egendom och rätt och icke heller att åt bankens förvaltning i öfrigt gifva den kraft och den omsigt, som den nationella hushållningens utveckling och förkofran kräfde; och man bör väl akta sig att i den omsorgsfulla vård, Riksdagen under senare tider onekligen egnat riksbanken, se en garanti mot öfvergrepp för framtiden, ty det är icke under lugna, utan under oroliga tider, som lagstadgade formers lämplighet sättes på prof. Om man än numera icke behöfver befara så långt gående missgrepp i riksbankens förvaltning, som förflutna tider bevittnat och som ofta berott på bristande erfarenhet om vilkoren för en sund bankrörelse, qvarstår i allt fall den påtagliga vådan deraf, att riksbanken är uteslutande beroende af en politisk riksförsamling, hvilken i synnerhet under upprörda tider kan komma att, med åsidosättande af bankens och det allmännas intressen, använda banken till främjande af partislyften.'

Faran häraf har komitén velat i främsta rummet afvärja genom att i vida större utsträckning, än nu eger rum, gifva karakteren af lag, stiftad af både Konung och Riksdag, åt de stadganden, som normera riksbankens rörelse och förvaltning.

I en sådan lag borde först och främst inrymmas icke blott, såsom nu, bankens skyldighet att vid anfordran inlösa sina sedlar med guld, utan äfven bestämmelserna om metalliska kassans storlek och beskaffenhet, maximum för sedelutgifningen och de slag af valutor, som för densamma skulle tjena till betäckning. Om icke äfven åt dessa senare föreskrifter bereddades civillags helgd, kunde budet om riksbankens skyldighet att inlösa sina sedlar blifva illusoriskt. Då nemligen föreskrifterna om vilkoren och gränserna för sedelutgifningsrätten när som helst kunde af Riksdagen ensam ändras, kunde under vissa förhållanden frestelsen till en för stor sedelutgifning blifva så stark, att kloketens och försigtighetens gräns öfverskredes och den lagstadgade skyldigheten att vid anfordran inlösa sedlarne icke längre kunde fullgöras.

En lag för riksbanken borde vidare upptaga grunderna för bankens utlånings- och inlåningsrörelse samt för dess öfriga verksamhet, äfvensom

innehålla de konstitutiva bestämmelserna i fråga om bankens styrelse. Det vore nemligen lätt insedt, att en klok och förtänksam nation icke borde åt ett bankinstitut, öfver hvars hela organisation och verksamhet en tillfällig majoritet inom Riksdagen egde magt att utan ansvarighet besluta, öfverlemna den viktiga och grannliga uppgiften icke allenast att genom sina sedlar förmedla hela landets penningomsättning, utan äfven att vara främsta stödet för dess ekonomiska lif.

De detaljerade föreskrifter, som derutöfver tid efter annan kunde befinnas erforderliga för att närmare reglera riksbankens verksamhet, vore det deremot lämpligt att, likasom hittills, meddela i ett särskildt, af Riksdagen utfärdadt reglemente, å hvilket dock den fordran naturligtvis måste ställas, att det icke finge strida mot de i sjelfva lagen för riksbanken gifna bestämmelser.»

Angående afvecklingen af de enskilda bankernas sedelutgifning, föreslog komitén, att emissionsrätten efter 1893 års utgång skulle begränsas till femtio millioner, efter fem år minskas till hälften af detta belopp samt efter ytterligare fem års förlopp eller vid 1903 års utgång helt och hållet upphöra.

Komiténs betänkande och förslag vann anslutning inom Kongl. Maj:ts regering, och redan till 1890 års Riksdag aflät Kongl. Maj:t proposition med förslag till ändringar i den af komitén angifna syftning i 50, 70, 72, 98 och 109. §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen. Kärnpunkten i detta förslag var förändringen i 72 § regeringsformen, enligt hvilken *dels* normerna för riksbankens styrelse skulle meddelas i en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag, *dels ock* riksbankens styrelse skulle utgöras af nio fullmäktige, af hvilka Konungen skulle utse tre och Riksdagen välja sex och hvilka samtliga skulle förordnas för tre år i sänder.

Denna proposition vann Första Kammarens bifall, men afslogs i Andra Kammaren, och i följd af denna utgång blefvo komiténs öfriga förslag icke förelagda Riksdagen. I slutet af år 1891 förlängde Kongl. Maj:t de enskilda bankernas oktroj på ytterligare 10 år eller till slutet af år 1903, och genom kungörelse den 27 januari 1893 oktrojerades en ny enskild bank, benämnd Norrbottens enskilda bank, som dervid likaledes erhöi sedelutgifningsrätt till slutet af år 1903.

Sedan 1893 och 1894 års Riksdagar för sin del antagit ett inom Riksdagen framställt förslag till ändring i 71 § riksdagsordningen, enligt hvilket fullmäktige i riksbanken skulle väljas för en tid af tre år, har Kongl. Maj:t sanktionerat detta beslut. Härigenom har vunnits ett af de syften, som afsågos i 1890 års kongl. proposition, nemligen en ökad garanti för bevarande af kontinuiteten inom riksbankens styrelse.

Vid 1893 års Riksdag väcktes i förevarande ämne äfven en annan motion med förslag, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes på vissa i motionen framhållna, i sina hufvudpunkter med 1889 års komités förslag öfverensstämmande grunder till påföljande Riksdag framlägga förslag till omorganisation af vårt bankväsende med afseende på riksbanken och de enskilda sedelutgifvande bankerna.

Denna motion bifölls af Andra Kammaren, men blef af Första Kammaren afslagen.

Redan vid 1894 års riksdag väcktes emellertid, denna gång inom Första Kammaren, motion i enahanda syfte, och sedan fullmäktige i riksbanken i infordradt utlåtande uttalat sig för lämpligheten att genom en försigtigt genomförd reform öfverlemna rätten att utgifva banksedlar åt riksbanken allena, enades kamrarne, i enlighet med sammansatta banko- och lagutskottets hemställan, att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes hufvudsakligen på de grunder, som angifvits dels af fullmäktige i riksbanken och dels af 1889 års bankkomité i tillämpliga delar af dess den 30 januari 1890 afgifna förslag till lag för Sveriges riksbank och till lag angående indragning af enskilda bankers sedelutgifningsrätt, för Riksdagen framlägga förslag till omorganisation af bankväsendet med afseende på riksbanken och de enskilda sedelutgifvande bankerna.

I ett anförande till statsrådsprotokollet den 24 januari 1896 yttrade chefen för finansdepartementet, att hvad sålunda inom Riksdagen förekommit syntes berättiga till det antagande, att åsigterna inom Riksdagen numera mognat för en lösning af bankfrågan hufvudsakligen i den riktning, 1890 års komitébetänkande angifver. Det förslag till lag för Sveriges riksbank, som på grund deraf inom finansdepartementet uppgjorts, förutsatte emellertid vissa grundlagsändringar, och Kongl. Maj:t aflät därför till 1896 års Riksdag proposition med förslag till ändringar i 50, 70, 72, 98, 109 och 111 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen i hufvudsaklig syftning, att åt Kongl. Maj:t måtte inrymmas rätt att deltaga i tillsättningen af riksbankens styrelse samt i stiftande af lag, enligt hvilken riksbanken skulle förvaltas.

Riksdagen fann sig icke böra bifalla Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, men antog, i anledning af detsamma, såsom hvilande för vidare grundlagsenlig behandling ett i vissa delar ändradt förslag till nämnda grundlagsparagrafers lydelse.

Såsom det vid Kongl. Maj:ts proposition n:o 10 fogade utdraget af protokoll öfver finansärenden den 9 januari 1897 innehåller, har chefen

för finansdepartementet ansett de ändringar, Riksdagen sålunda för sin del beslutit, i hvad de anginge propositionens ofvan angifna hufvudsakliga syfte, vara af beskaffenhet att kunna af Kongl. Maj:t godkännas.

Af de lagförslag, som Kongl. Maj:t i anledning häraf öfverlemnat till Riksdagens pröfning, äro förslagen till ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken samt till ansvarighetslag för ledamöter i styrelserna vid riksbankens afdelningskontor i allo öfverensstämmande med motsvarande förslag i 1890 års komitébetänkande.

Bestämmelserna angående afvecklingen af de enskilda bankernas sedelutgifning, hvarom komitén afgifvit ett särskildt lagförslag, hafva i Kongl. Maj:ts förslag införts i lagen för Sveriges riksbank, i form af öfvergångsstadganden. Dessa bestämmelser hafva emellertid i det kongl. förslaget ett helt annat innehåll, än hvad komitén föreslagit.

Hvad beträffar den föreslagna lagen för Sveriges riksbank, är först att framhålla den af 1896 års Riksdags beslut beroende olikhet med komiténs förslag, att densamma väl skall stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, men icke behandlas i den ordning, 87 § 1 mom. regeringsformen föreskrifver. Denna ordning har dock bibehållits för behandlingen af bestämmelserna om tillvägagåendet vid bankens vägran att inlösa sina sedlar, hvilka, jemte bestämmelserna, att riksbanken hädanefter skall vara ensam berättigad att utgifva banksedlar samt föreskriften angående forum för riksbanken, blifvit sammanförda i en särskild lag. Ordningen för bankens styrelse och förvaltning är enligt Kongl. Maj:ts förslag en annan än i komiténs, äfven detta beroende af det beslut, som 1896 års Riksdag härutinnan fattat.

Med undantag af nu anmärkta förändringar är det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till lag för Sveriges riksbank i det hela bygdt på samma grunder som 1889 års komiténs förslag.

Till sitt syftemål och sina principer torde alltså det kongl. förslaget redan vara för Riksdagen bekant; och utskottet vill härutinnan erinra, att vid 1894 års riksdag det sammansatta banko- och lagutskottet angående 1889 års komitéförslag yttrat, att utskottet deri såge »ett lyckligt uppslag till bankfrågans lösning i riktning af det allmänt erkända önskemålet — upphörandet af den enskilda sedelutgifningsrätten och denna rätts koncentring till riksbanken, hvilket skulle särskildt bidraga dertill, att riksbanken sattes i stånd att fylla uppgiften af en verklig nationalbank, som, på samma gång den kraftigare än hittills kunde utgöra ett stöd mot och i möjligaste mån förekomma skadliga rubbningar i affärlifvet, äfven tillförde

staten ett välbehöfligt bidrag till bestridande af dess alltjemt stigande utgifter.»

Särskilda utskottet, som likaledes erkänner vigten och fördelen af en öfvergång till ett centralbanks-system, finner äfven, att det föreliggande förslaget i flera väsentliga delar innebär en tillfredsställande lösning af denna reformfråga; och utskottet vill i detta hänseende särskildt framhålla det kongl. förslagets betydelse *dels* derutinnan, att de grundläggande bestämmelserna angående riksbankens organisation och verksamhet skulle i vida större utsträckning, än hvad hittills varit fallet, erhålla karakteren af lag, *dels ock* deri, att i lagen skulle bestämmas vissa gränser för riksbankens rörelse.

I flera punkter har emellertid utskottet haft en från förslaget afvikande uppfattning derom, huruvida en bestämmelse har sin rätta plats i lagen eller i de reglementariska föreskrifter, hvilka framgent, som hittills, skola fullständiga de till lag upphöjda stadgandena. Äfvenledes har utskottet föreslagit åtskilliga modifikationer i föreskrifterna om bankens rörelse, och har detta merendels haft sin grund i en sträfvän att icke göra andra förändringar i omfattningen och sättet för riksbankens verksamhet, än som oundgängligen krävas af dess ställning såsom ensam sedelutgivande bank. Utskottet vill i denna fråga erinra, att såväl Kongl. Maj:ts förslag som 1890 års komitébetänkande tagit till förebild, hvad 1881 års bankkomité härutinnan föreslagit. Men det finnes, enligt utskottets mening, en väsentlig skilnad mellan den riksbank, som 1881 års komité ville inrätta, och den, som i det föreliggande förslaget är ifrågasatt. Den förstnämnda skulle bildas af staten jemte enskilda lottegarer; dess principal skulle vara en bankstämma, deri Riksdagen insatte halfva och de enskilde lottegarne halfva antalet ledamöter; denna bankstämma skulle utse ett bankråd, som skulle hafva öfverinseende öfver bankens förvaltning, och slutligen skulle bankrådet välja sex af bankens sju fullmäktige. Det är uppenbart, att med en sådan organisation af banken det skulle vara af yttersta vikt att i möjligaste mån i lagen förebygga, att bankens soliditet sattes i fara genom de enskilde lottegarernes begär efter vinstutdelning, och att för ty hvarje verksamhet, som kunde locka till spekulation, skulle förbjudas. Allt detta gestaltar sig annorlunda med den organisation, som här är i fråga.

Utskottet öfvergår nu till granskning af de särskilda lagförslagen, och kommer härvid att redogöra för de ändringar, utskottet *dels* i nu anmärkta hänseenden, *dels ock* i andra punkter föreslagit. Af denna redogörelse skall äfven framgå, i hvilken mån, de i ämnet väckta motionerna, enligt utskottets åsigt, böra föranleda någon Riksdagens åtgärd.

1:o.

Förslag till lag för Sveriges riksbank.

Till följd deraf, att i utskottets förslag uteslutits sex af Kongl. Maj:t föreslagna paragrafer, men deremot införts två nya, har från och med § 22 paragrafernas nummerordning förändrats. Denna förändring kommer i det följande att iakttagas, dock att paragrafens nummer i Kongl. Maj:ts förslag bifogas inom parentes.

2 §.

Utskottet har ansett riktigast, att, såsom i nu gällande banklag är förhållandet samt fullmäktige i riksbanken tillstyrkt, i denna paragraf erinras derom, att värdet af riksbankens fasta egendom, inventarier samt mynt- och medaljsamling ej får inberäknas i bankens grundfond. Det föreslagna tillägget innebär uppenbarligen ej någon ändring i hvad Kongl. Maj:t afsett, utan endast ett förtydligande.

3 §.

Då bestämmelserna i denna paragraf till största delen skola ingå dels i grundlag, dels ock i särskildt stiftad civillag och sålunda endast för öfversigtens skull äro i förevarande lagrum återgifna, har utskottet ansett lämpligt att införa en hänvisning till de lagrum, från hvilka de äro hemtade.

7 och 8 §§.

Angående dessa paragrafer hafva bankofullmäktige yttrat:

»Det belopp, hvarmed riksbankens sedelutgifning må öfverskrida de i § 6 fastställda s. k. kassatillgångar, föreslogs af 1889 års bankkomité till högst sjuttiofem millioner kronor. Kongl. Maj:t har i den aflåtna propositionen föreslagit att höja detta belopp till nittio millioner kronor med anledning deraf, att bankernas sammanräknade utelöpande sedlar vid 1895 års slut uppgingo till etthundraaderton millioner kronor samt erfarenheten sålunda syntes visa, att, under en period af liffig, industriel

och kommersiell utveckling, det af bankkomitén föreslagna maximum möjligen kunde komma att icke motsvara behovet. Den lärdom, som kan hemtas från senast förflutna årets bankrapporter, synes ytterligare bekräfta denna uppfattning, enär vid 1896 års slut det samlade utelöpande sedelbeloppet öfverstege 128 millioner kronor. Enligt 7 och 8 §§ i banklagen skulle med ett uppnådt maximum af 90 millioner kronor riksbankens guld-kassa utgöra minst 37 millioner kronor, sålunda sedelutgifningen i sin helhet kunna uppgå till 127 millioner, hvartill komme den sedelemmission, som enligt § 6 får grundas på behållningarna å löpande räkning hos utländska hus. Med antagande af en utelöpande sedelemmission, lika med den vid 1896 års slut, skulle således beloppet af bankens utländska kassatillgångar hafva ungefär motsvarat riksbankens reserv af obegagnad sedelutgifningsrätt, och då dessa i allmänhet utgöra mellan 10 och 20 millioner, kunde väl denna reserv anses tillräcklig. Men med afseende derå, att efter reformens genomförande samtliga bankers inneliggande kassor skola komma att utgöras af riksbankens sedlar och icke, såsom nu, hufvudsakligen af bankernas egna, samt att följaktligen ett icke obetydligt större belopp af riksbankens sedlar måste komma att sålunda immobiliseras, än nu är förhållandet, då bankerna hålla riksmyntskassa endast motsvarande, hvad som kan anses nödigt för deras sedelinväxling, samt att derjemte under en fortfarande stark utveckling af handelsomsättningen behovet af betalningsmedel icke osannolikt kommer att öfverskrida det vid 1896 års slut befintliga, kunna fullmäktige icke undertrycka den farhågan, att äfven det högre, af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet kan finnas väl ringa. En sådan knapphet måste vålla affärsomsättningen oro och äfven allvarliga svårigheter genom deraf föranledda indragningar af eller fördrjade vilkor för diskonteringen, utan att dock dessa varit nödvändiga från synpunkten af sedelemmissionens trygghet. Denna garanteras nemligen i främsta rummet af de s. k. bankmessiga säkerheternas beskaffenhet, och för deras soliditet synes lagförslaget ganska välbetänkt hafva sört genom föreskrifterna i § 7, enligt hvilka täckningen af sedlarna förnämligast kommer att utgöras af diskonterade vaxlar, hvarigenom vid förefallande verkligt behof sedelemmissionen lätt och liksom af sig sjelf kan sammandragas. Fullmäktige hysa på dessa grunder den åsigt, att det i § 7 fastställda maximum af sedelemmissionen kan utan fara för riksbanken och till större trygghet för omsättningens ostörda fortgång höjas till 100 millioner kronor.

Angående de i § 8 föreslagna stadganden, som bestämma den metalliska kassans beskaffenhet och minsta belopp såsom det fasta och mera orörliga underlaget för sedelemmissionen, instämman fullmäktige i förslaget derom, att denna kassa bör utgöras uteslutande af guld såsom den metall,

hvarmed sedlarne skola inlösas, samt att det minsta beloppet lämpligen kan sättas till 25 millioner kronor. Deremot våga fullmäktige anse, att tilläggsbestämmelsen om 40 procent i guld af det belopp, hvarmed de på grund af § 7 utgifna sedlar öfverstiga 60 millioner kronor, utan fara kan något förmildras, så att denna procentsats nedsättes till 30 procent. Med det enligt fullmäktiges förslag gifna högsta belopp af enligt § 7 utgifna sedlar, eller 100 millioner, skulle då guldkassan utgöra minst 37 millioner, eller samma summa som enligt kongl. propositionen med maximum af 90 millioner kronor.

Fullmäktige underskatta visserligen icke önskvärdheten och lämpligheten af att riksbanken i mån af sedelemissionens tillväxt äfven ökar sin guldtillgång och antaga gerna, att under vanliga förhållanden detta skall fortfarande, såsom hittills, komma att ske, men vilja fästa uppmärksamheten derå, att vid vissa tillfällen, och särdeles vid en stark täflan mellan de stora kontinentalbankerna att draga till sig guld, det kan visa sig ganska svårt att alltid behålla det en gång förvärfvade öfverskottet öfver lagstadgad minimum af guld och sålunda svårigheter vållas rörelsen, hvilka icke äro af dennas egen beskaffenhet betingade.»

Då utskottet i hufvudsak delar de åsigter, bankofullmäktige här uttalat, har utskottet föreslagit ändringar i 7 och 8 §§, i enlighet med bankofullmäktiges hemställan.

11 §.

Den lydelse, denna paragraf har i Kongl. Maj:ts förslag, återfinnes så väl i 1890 års komitébetänkande som i 1881 års bankkomités förslag till lag för Sveriges riksbank. Sistnämnda komité hade, såsom densamma i sina motiv meddelar, hemtat bestämmelsen från då gällande bankoreglemente. Sedan den tiden har emellertid stadgandets lydelse i bankoreglementet undergått förändring, i det att möjlighet öppnats för riksbanken att köpa vaxel, dragen å firma eller person utom riket, äfven då vaxeln är betalbar inom landet. Utskottet delar bankofullmäktiges mening, att denna rättighet bör bibehållas, och likaledes finner utskottet, på de skäl, bankofullmäktige anfört, lämpligt att äfven i öfrigt bringa paragrafen till öfverensstämmelse med nu gällande bankoreglementes stadgande.

12 §.

Denna paragraf motsvarar § 12 mom. 2 i gällande bankoreglemente.

En jemförelse visar emellertid, att Kongl. Maj:ts förslag i två hänseenden innehåller en inskränkning i bankoreglementets bestämmelser, i

det att dels bankens rättighet att drifva handel med andra än svenska obligationer är inskränkt till sådana lätt säljbara utländska statspapper, som redan äro å utländsk börs noterade, dels ock rättigheten att förmedla köp och försäljning af obligationer är utesluten. — Äfven om denna paragraf gäller, hvad nyss är yttradt om § 11 eller att dess formulering enligt Kongl. Maj:ts proposition är hemtad ur 1890 års komitébetänkande, som i sin ordning lånat densamma från 1881 års bankkomités förslag. Sistnämnda komités betänkande upplyser, att komitén med den första inskränkingen afsett att afhålla riksbanken från deltagande i utländska låneoperationer. Hvad beträffar rättigheten att förmedla köp och försäljning af obligationer, är bestämmelsen derom i bankoreglementet af yngre datum än begge komitéförslagen; den har nemligen införts först af 1892 års Riksdag.

I detta ämne har herr F. A. Boström föreslagit, att riksbanken må ega att genom annat aftal än köp öfvertaga svenska eller utländska statspapper äfvensom att förmedla köp och försäljning af obligationer, och i denna rigtning går äfven bankofullmäktiges hemställen angående ifrågasvarande paragraf.

Hvad den första frågan angår, kan utskottet väl, med 1881 års bankkomité, medgifva, att det icke kan anses höra till en centralbanks uppgift och ändamål att deltaga i tecknande af statslån, framför allt ej utländska. Men dermed lærer väl icke vara afgjordt, att en sådan åtgärd skall i lag ovilkorligen förbjudas. I det föreliggande lagförslagets 26 § (25 §) är stadgadt, att riksbanken, när dess reservfond stigit till föreskrifvet minimibelopp, skall vara skyldig hafva minst 12 $\frac{1}{2}$ millioner kronor af sina tillgångar placerade i lätt säljbara utländska statspapper. Häraf torde vara gifvet, att en åtgärd, som afser att förvärfva banken dylik valuta, är väl förenlig med bankens uppgift; det gäller blott att se till, om det föreligger någon synnerlig fara, att rättigheten skall missbrukas.

I detta hänseende vill utskottet erinra om hvad här ofvan blifvit anmärkt angående skilnaden mellan den organisation af riksbanken, som 1881 års komité ville införa, och den, som i det föreliggande förslaget är ifrågasatt.

Det synes ej finnas något skäl att antaga, att den styrelse, som enligt Kongl. Maj:ts förslag skall föra riksbankens förvaltning, skall komma att bortse från hänsyn till bankens soliditet för att gifva sig in i spekulationer. Då det nu ej kan förnekas, att rätten att deltaga i statslåns tecknande kan sätta riksbanken i tillfälle att förvärfva utländska statspapper på fördelaktigare vilkor, än som eljest skulle blifva fallet, och då, hvad svenska statslån beträffar, riksbankens deltagande kan anses vara af betydelse för låneoperationens framgång i utlandet, har utskottet funnit sig

böra tillstyrka ett tillägg till 12 §, genom hvilket riksbanken må erhålla rätt att genom annat aftal än köp öfvertaga såväl svenska statens obligationer som utländska, lätt säljbara statspapper.

Hvad angår motionens andra del, har utskottet inhemtat, att den i bankoreglementet medgifna rätten för riksbanken att förmedla köp och försäljning af obligationer i någon mån funnit användning särskildt med afseende å svenska statens obligationer, och då lämpligen sådan förmedling, i händelse dylikt ifrågasättes, bör få ega rum äfven med afseende å allmänna hypoteksbankens obligationer, har utskottet föreslagit ett tillägg af detta innehåll.

13 §.

Mom. a).

Angående bestämmelsen i mom. a) hafva fullmäktige i riksbanken anmärkt svårigheten att kunna tillämpa det förbehåll, som gjorts med afseende å bankens rätt att diskontera vaxlar. Fullmäktige yttra härom bland annat:

»Stadgandet i mom. a) af 13 §, att vaxlar, för att till diskontering kunna antagas, skola 'pröfvas vara grundade å verkliga handelsaffärer', synes, såsom det i lagförslaget är affattadt, vara alltför kategoriskt samt i tillämpningen komma att erbjuda öfvervinneliga svårigheter.

Det måste nemligen ofta nog inträffa, att äfven med bästa vilja det visar sig ogörligt att bestämdt urskilja, huru vida vaxelns ursprung är sådant, som lagen gör till vilkor för dess antagande, och till undvikande af förseelse mot lagen torde därför vederbörande styrelse stundom komma att tillämpa densamma mera hänsynslöst och strängt, än lagen sjelf afsett. Särskildt för den rediskonteringsrörelse, som riksbanken redan i betydande omfång bedrifver och som under en del af öfvergångsperioden skall blifva lagstadgad, torde en så formulerad föreskrift komma att lägga ganska stora hinder i vägen. Fullmäktige underkänna visserligen icke rättigheten af den grundsats, som lagförslaget velat befästa, eller att, när den bankmessiga betäckningen af sedelemissionen skall förnämligast bestå af diskonterade vaxlar, dessa vaxlar böra hafva ett sådant ursprung, att derigenom ett nytt och legitimt behof af ökad omsättningsmedel uppstått, och förbise icke, att denna grundsats i de flesta stora emissionsbankernas stadgar eller reglementen funnit sitt uttryck, om äfven i en mera modererad form.»

Då utskottet i hufvudsak delar de åsigter, fullmäktige här uttalat, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att berörda förbehåll må utgå.

Mom. b).

Kongl. Maj:ts förslag innehåller i likhet med motsvarande bestämmelse i 1890 års komitébetänkande den föreskrift, att af enskilda personer eller bolag utfärdade skuldebref med endast namnsäkerhet icke må godkännas såsom pant för lån af här afsedd art.

Utlåning mot hypotek af ifrågavarande beskaffenhet har under de senare åren egt rum till jmförelsevis ringa belopp. Så utgjorde den 31 december 1896 beloppet vid riksbankens samtliga kontor tillhopa 815,922 kronor 4 öre.

Utskottet finner det vara fullt riktigt, att utlåning mot namnsäkerhet icke bör förekomma i någon betydligare utsträckning. Då emellertid hvad ofvan angifvits synes visa, att vederbörande kontorsstyrelser opåmindt iakttagit denna regel, och då det ej kan bestridas, att en pant af ifrågavarande art kan utgöra en fullt tillfredsställande säkerhet, har utskottet ansett det onödigt och olämpligt att genom ett ovilkorligt förbud förhindra belåning af ifrågavarande värdepapper. Utskottet vill äfven erinra, att 1881 års komité icke ansett ett sådant förbud vara af nöden; dess förslag angifver nemligen såsom antaglig pant för lån af här afsedd art jemväl löpande förskrifning. På dessa grunder har utskottet, i anledning af en i ämnet väckt motion föreslagit, att orden »dock att af enskilda personer eller bolag utfärdade skuldebref med endast namnsäkerhet icke må såsom pant godkännas» måtte ur lagen utgå.

Bankofullmäktige hafva fäst uppmärksamheten på, att gällande bankoreglemente innehåller ett stadgande, enligt hvilket riksbanken eger att åt kommun eller med sådan jemförlig samfällighet utlemna lån utan annan säkerhet än dess egen förbindelse. Det torde så mycket mindre vara skäl att i detta förhållande nu vidtaga någon ändring, som jemväl 1889 års komité, att döma af dess motivering till 14 § mom. b, motsvarande 13 § mom. b i det kongl. förslaget, tänkt sig, att kommuner, samfund och stiftelser skulle kunna erhålla lån utan särskild säkerhet. Utskottet har därför ansett sig böra till 13 § mom. b föreslå ett tillägg, affattadt i öfverensstämmelse med bankoreglementets stadgande och 1889 års komités uttalande i ämnet.

Mom. d).

Med ändring af hvad Kongl. Maj:ts förslag härom innehåller har utskottet, med anledning af herr F. A. Boströms i ämnet väckta motion samt med

anslutnig till bankofullmäktiges uttalande, föreslagit, att kassakreditiv och kredit i löpande räkning må kunna af riksbanken beviljas jemväl mot säkerhet af borgen såsom för egen skuld. I bankofullmäktiges yttrande heter det härom:

»Med fullt erkännande af det önskvärda derutinnan, att en centralbank, sådan som riksbanken enligt det föreliggande förslaget skulle blifva, icke må lemna försträckningar på längre tid, allra minst sådana, der säkerheten icke är af erkänd prima kvalitet och lätt realisabel, måste dock fullmäktige uttala sina betänkligheter mot att i lagen intaga ett *absolut förbud* för riksbanken att bevilja kassakreditiv mot annat än realsäkerhet. Kreditivbruket har hos oss blifvit så djupt rotfast, att mera våldsamma åtgärder i fråga om dess begränsande, så vidt riksbanken rör, otvifvelaktigt skola få stor betydelse för dess rörelse äfven i öfrigt, särskildt hvad afdelningskontoren beträffar, åtminstone för närvarande och i den närmaste framtiden, innan de enskilda bankerna fullständigt upphört med sin sedelutgifning.

Om man nu ansett sig kunna bibehålla kreditivformen, för så vidt realsäkerhet af ena eller andra slaget lemnas, torde faran icke vara alltför stor, om ställandet af namnsäkerhet ej alldeles förbjödes, helst sträfvanena inom riksbanken redan länge gått i den riktningen att småningom minska namnsäkerhetskreditivens antal och belopp. Måhända skulle inskränkningar i afseende å rätten att bevilja sådana kunna ske i lag eller reglemente vare sig genom begränsning till visst procenttal eller på annat sätt.»

Till hvad bankofullmäktige anfört vill utskottet lägga en erinran, att vår riksbank har en proportionsvis ovanligt stor grundfond, hvilket just betingats af, men på samma gång äfven rättfärdigar, att banken i viss mån egnar sig åt rörelsegrenar, som eljest icke anses tillhöra en centralbanks verksamhet. I öfrigt torde det vara uppenbart, att hvilka förbehåll än i lagen uppställas, kommer dock alltid den hufvudsakliga vigten att ligga på vederbörande styrelses pröfning af den i det särskilda fallet erbjudna säkerheten, ty äfven så kallad realsäkerhet kan visa sig värdelös.

På nu anförda skäl har utskottet ansett sig böra föreslå ofvan omnämnda ändring i Kongl. Maj:ts förslag, och utskottet är af den mening, att den jemväl tillagda anvisningen att i bankoreglementet fastställa maximibelopp ej mindre för kreditiv mot namnsäkerhet än äfven för den totalsumma, som i denna rörelsegren får användas, erbjuder en mera betryggande garanti för bankens soliditet än blott ett förbud mot borgenssäkerhets användande.

Sista stycket i § 13 innehåller bestämmelser om de s. k. afbetalningslånen. Beträffande detta stadgande har utskottet varit af den mening, att vilkoren för lånens återbetalande rätteligen hafva sin plats ej i lagen, utan i reglementet för riksbanken. Då den i förevarande lagrum afsedda utlåning närmast är att betrakta såsom en särskild rörelse, som riksbanken bedrifver vid sidan af sin öfriga verksamhet, synes det här egentligen vara af vigt att bestämma, huru stor del af bankens kapital, som skall afskiljas för denna rörelsegren. Utskottet har med denna åsigt icke funnit anledning att ingå i närmare pröfning af de modifikationerna i afbetalningsvilkoren, som herr A. P. Gustafsson i sin motion föreslagit.

Beträffande afbetalningslånefondens storlek, hvilken Kongl. Maj:t velat sänka från dess nuvarande belopp, tolf millioner kronor, till tio millioner, föreligga två i motion väckta förslag, nemligen *dels* herr F. A. Boströms, att fonden skall bibehållas vid sitt nuvarande belopp, tolf millioner, och *dels* herr A. P. Gustafssons, att den må höjas till femton millioner. Utskottet har funnit anledning saknas vare sig att sänka beloppet eller att höja detsamma, och har därför, med anledning af herr F. A. Boströms motion, föreslagit dess fastställande till tolf millioner kronor. Det enda skäl, som anförts för en minskning till det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, är att utlåningen under de senare åren endast uppgått till omkring åtta och en half mill. kr., men då det väl låter tänka sig, att behovet af dessa lån å nyo tillväxer, helst åtskilliga nya afdelningskontor under den närmaste framtiden skola inrättas, har utskottet icke i antydda förhållande kunnat finna en tillräcklig grund för att ändra hvad nu gäller.

15 §.

Det af utskottet föreslagna tillägget till denna paragrafs andra stycke innebär endast ett fullständigande af hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Hvad åter angår ändringen för öfrigt i lydelsen, hänvisar utskottet till de af bankofullmäktige anförda skäl.

16 §.

Denna paragraf har under utskottets behandling erhållit en helt olika affattning mot Kongl. Maj:ts förslag. Till en början har utskottet

till denna paragraf uppflyttat en bestämmelse, som i Kongl. Maj:ts förslag har sin plats under mom. a) i 19 §. Mottagande af penningar på deposition är en art af inlåning och har därför ansetts snarare böra stå tillsammans med stadgandena om girorörelsen än med 19 §:s bestämmelser, som afse mottagande till förvar.

16 § mom. b) i utskottets förslag innehåller, hvad som enligt Kongl. Maj:ts förslag står i 16 §.

Härefter har utskottet tillagt ett stycke, som afser att tillförsäkra riksbanken rätt till den art af bankverksamhet, som plägar benämnas clearing-rörelse. Denna verksamhet består, i korthet uttryckt, deruti, att banken uppträder som mellanhand mellan andra banker och bankirer och medelst öfverföringar å deras konton i bankens böcker förmedlar ett qvittningsförfarande dem emellan. En dylik rörelse synes äfven 1889 års bankkomité hafva velat bereda riksbanken tillfälle att drifva, då den ansett, att 17 § i dess förslag, hvilken hade samma lydelse som 16 § i Kongl. Maj:ts förslag, innebure en dylik rätt. Utskottet har emellertid funnit lämpligt att tillägga ifrågavarande bestämmelse på den grund, att det kan sättas i fråga, om nyssberörda stadgande gifver riksbanken befogenhet att uppträda såsom ledare af en clearing-rörelse. Utskottet vill ytterligare erinra, att ifrågavarande rörelse icke förutsätter någon förskottering från riksbankens sida och sålunda är utan risk, och då den i andra länder visat sig vara till gagn för den allmänna rörelsen, har utskottet ansett densamma böra tillhöra riksbankens verksamhet.

Slutligen har utskottet, med bifall till ett yrkande i herr Dahns i Andra Kammaren väckta motion, till denna paragraf lagt en bestämmelse, genom hvilken riksbanken skulle erhålla rätt att godtgöra ränta å medel, som hos banken insättas på upp- och afskrifningsräkning eller depositionsräkning. Utskottet delar visserligen den uppfattningen, att en centralbank icke bör skaffa sig driftkapital genom att mot ränta upplåna medel; men en sådan befogenhet som den här afsedda anser utskottet dock af skäl, som här nedan nämnas, böra bibehållas för riksbanken. Att denna befogenhet skulle komma att missbrukas af riksbankens styrelse synes vara så mycket mindre att befara, som den hittills vunna erfarenheten alldeles icke gifver anledning till en sådan farhåga. För öfrigt lära de grunder, på hvilka banken är byggd, häremot lemna full trygghet, då i en statsanstalt, sådan som riksbanken är, det enskilda intresset icke kan föranleda till spekulationsaffärer med upplånade medel. Deremot har det synt utskottet, att möjligheten att lemna räntegodtgörelse, för medel, insatta å upp- och afskrifningsräkning, bör i särskilda fall kunna underlätta samarbetet med goda affärshus, som önska att hafva direkt vexeldiskontering hos riks-

banken, hvarjemte riksbankens styrelse i rättigheten att mot ränta mottaga penningar äfven å deposition har ett medel att vid sidan af och i samverkan med andra sådana, som stå densamma till buds, användas för att åt riksbanken trygga det inflytande på penningväsendet i landet, som till dettas fromma bör tillkomma denna uteslutande för det allmänna bästa verkande anstalt.

I sammanhang härmed kan nämnas, att rättighet att lemna räntegodtgörelse för inlånade medel äfven är medgifven centralbanker i andra länder, oaktadt dessa helt eller delvis äro aktiebanker.

17 §.

Angående denna § hafva bankofullmäktige yttrat:

»Vid § 17 hafva fullmäktige ej annan erinran, än att, då stadgandet deri, sådant det är affattadt, skulle kunna gifva anledning till antagande, att riksbanken vore skyldig att såsom kommissionär ombesörja utbetalningar på annan ort för statsverkets räkning, och då riksbanken ej kan förbinda sig till något allmänt åtagande i berörda hänseende, fullmäktige anse, att någon så ovilkorlig förpliktelse, som här ifrågasatts, icke bör i lagen intagas, utan att, såsom i nuvarande reglemente § 20 mom. 5 är stadgadt, det må få bero på särskild öfverenskommelse, i hvad mån riksbanken må kunna åtaga sig att vid sina afdelningskontor besörja sådana utbetalningar för statsverkets räkning, som der afses.»

I 1890 års komitébetänkande, § 18, hvarest förebilden till stadgandet är att söka, fans likvisst ett tillägg af innehåll att närmare föreskrifter i frågan skulle meddelas af Konungen. Utskottet har, liksom 1889 års bankkomité, funnit närmare föreskrifter vara väl behöfliga, men har ansett riktigast, att dessa, liksom hittills varit förhållandet, meddelas i bankoreglementet.

18 §.

Angående den ändring, utskottet här föreslagit, åberopas hvad bankofullmäktige i sitt utlåtande anfört vid denna paragraf.

Bankofullmäktiges yttrande är af följande lydelse:

»I afseende å allmänhetens rätt att i riksbanken erhålla s. k. postvexlar är enligt § 18 föreskrifvet, att sådan vaxel skall vara stäld att inlösas antingen i hufvudkontoret eller i något af afdelningskontoren. Jemlikt bestämmelse i § 21 af reglementet, sådant densamma affattats i enlighet

med beslut vid 1892 års riksdag, utställes numera dylik vaxel endast å Sveriges riksbank i Stockholm, och anledningen till ändring af förutvarande föreskrifter härom var, att, enär riksbankens postvexlar emottoges å alla bankplatser i riket och inlöstes af hvilket riksbankskontor som helst, äfven om de ej voro direkt på detsamma utställda, det ej ansågs vara nödigt att i vaxeln bestämma mer än en betalningsort, nemligen Stockholm, hvilket derjemte vid fråga om dödandet af förkommen vaxel medförde den väsentliga lättningen, att, då ansökan derom enligt vaxellagen skall göras hos rätten å betalningsorten, åtgärd för dödandet ej behöfde vidtagas vid mer än en domstol.»

19 §.

Vid 16 § här ofvan har utskottet anført de skäl, som föranledt utskottet att tillstyrka öfverflyttande till nämnda lagrum af den bestämmelse, som i Kongl. Maj:ts förslag upptagits under 19 § mom. a).

Mom. b) och c) i Kongl. Maj:ts förslag äro i utskottets förslag sammanställda i paragrafens första stycke. Utskottet har härvid anslutit sig till bankofullmäktiges hemställan och åberopar till stöd för den vidtagna ändringen, hvad bankofullmäktige härutinnan anført.

Slutligen har utskottet funnit giltig anledning saknas att fräntaga riksbanken den befogenhet, som den hittills egt, att till förvar mottaga så kallade slutna deposita. Rörelsen har visserligen varit af ringa omfång och föga inbringande, men dess betydelse torde mindre ligga i den omfattning, i hvilken allmänheten begagnar sig af en sådan rättighet, än i det gagn, som deraf kan beredas åt offentliga myndigheter och allmänna inrättningar. Det är med hänsyn härtill, som utskottet, med anledning af herr F. A. Boströms motion i ämnet, funnit sig böra föreslå ett tillägg, hvarigenom en möjlighet öppnas för riksbanken att till förvar mottaga gods under försegling, medan på Riksdagen må bero att stadga, om och i hvilken omfattning denna rättighet också skall göras till en skyldighet.

20 §.

Riksbanken har efter år 1885 med nationalbanken i Köpenhamn samt Norges bank hållit en löpande räkning, som haft till ändamål att i möjligaste mån undvika guldtransporter länderna emellan. Dessa räknin- gar hafva varit räntelösa och bankerna hafva vid behof ömsesidigt legat i

förskott. För att kunna åt riksbanken bibehålla rätten att hålla dylika räkningar, som funnits vara till synnerlig fördel, har utskottet föreslagit ändringen i paragrafens andra stycke, och härigenom har äfven rättighet att hålla medel innestående å s. k. separaträkning fortfarande blifvit riksbanken tillförsäkrad.

21 § (ny paragraf).

Bankofullmäktige hafva fäst uppmärksamheten på, att riksbankens tryckerirörelse och papperstillverkning icke äro nämnda bland de arter af rörelse, som enligt den föreslagna lagen äro riksbanken medgifna. Med den affattning, § 21 i Kongl. Maj:ts förslag erhållit, torde det vara af nöden, att rättelse sker härutinnan, och utskottet har därför med anledning af herr F. A. Boströms motion i ämnet föreslagit att i lagen införa ett stadgande af innehåll, att riksbanken må ega att å sitt sedeltryckeri idka tryckerirörelse äfvensom att vid sitt pappersbruk bedrifva pappers-tillverkning.

Utskottet har ansett lämpligt, att denna bestämmelse får sin plats omedelbart före den paragraf, som i Kongl. Maj:ts förslag bär nummer 21, men som i följd af den nya paragrafens inskjutande erhållit nummer 22.

22 § (21 §).

En af bankofullmäktige gjord erinran har föranledt utskottet att i paragrafen göra ett tillägg. I detta innefattas tydligen äfven riksbankens befogenhet att i öfriga hänseenden tillgodose fastighetens skötsel.

I sista stycket är *dels* en med hänsyn till innehållet i 1 mom. såsom obehöflig ansedd mellanmening utesluten, *dels ock* vidtagen en redaktionsändring, vid hvilken utskottet tagit till förebild en motsvarande bestämmelse i gällande sparbankslag.

23 och 24 §§ (22 och 23 §§).

I dessa paragrafer äro vidtagna ett par mindre redaktionsändringar, hvilka icke torde kräfva närmare förklaring.

26 § (25 §).

Föreskriften i Kongl. Maj:ts förslag, att reservfonden skall placeras i utländska statspapper, synes icke stå väl tillsammans med bestämmelsen, att den endast må användas till betäckande af förlust, som å bankens rörelse uppstått. Ty fördelen af att banken har en del af sina tillgångar placerade i utländska, lätt säljbara statspapper, ligger enligt utskottets förmenande deri, att dessa äro lätta att utbyta mot guld och alltså vid förefallande behof kunna användas till förstärkande af bankens kassa. Derför har det syntts utskottet nödvändigt att med anledning af herr F. A. Boströms motion i §:ens lydelse göra en förändring, hvarigenom ifrågavarande utländska statspapper kunna äfven för nu omnämnda ändamål begagnas, men bör det tillika uttryckligen stadgas, att, om fullmäktige gjort bruk af den sålunda medgifna rättigheten, det skall åligga dem att, när så kan ske, å nyo uppbringa behållningen till ett mot reservfonden svarande belopp.

Dessutom torde, såsom bankofullmäktige anmärkt, en bestämmelse, att dessa statspapper särskildt skola bokföras såsom reservfond, kunna föranleda olägenhet, hvadan utskottet jemväl tillstyrkt en ändring i det syfte, bankofullmäktige förordat.

Genom de af utskottet sålunda föreslagna ändringar har också paragrafens affattning bragts till närmare öfverensstämmelse med § 4 i gällande bankoreglemente.

27 § (26 §).

Med undantag af bestämmelsen angående arfvode åt fullmäktiges ordförande, är förevarande paragrafs innehåll hemtadt ur 72 § regeringsformen och 71 § riksdagsordningen, sådana dessa paragrafer blifvit af 1896 års Riksdag antagna att hvila för vidare grundlagsenlig behandling. Då efter utskottets mening en bestämmelse angående beloppet af ordförandens arfvode icke bör hafva plats i lagen, utan i reglementet för riksbanken, samt med afseende å paragrafens innehåll i öfrigt en hänvisning till grundlagsstadgandet synes vara tillräcklig, har utskottet gifvit paragrafen den affattning, dess förslag utvisar.

28 § (27 §).

Som 72 § regeringsformen och 73 § riksdagsordningen, med den lydelse de hafva i nyssberörda hvilande grundlagsförslag, innehålla allt hvad utskottet anser böra stadgas om utseende af fullmäktiges suppleanter samt dessas tjänstgöring, har utskottet ansett, att i denna lag endast bör hänvisas till nämnda grundlagsstadganden. Att suppleanterna fortfarande, som hittills, böra inträda i tjänstgöring i den ordning, som vid valet blifvit bestämd, synes icke behöfva särskildt föreskrivas.

§ 30 (§ 29).

Med afseende å vilkoren för utöfvande af fullmäktigskap i riksbanken innehåller herr F. A. Boströms motion det förslag, att bestämmelserna härom måtte, med ändring af Kongl. Maj:ts förslag, affattas i öfverensstämmelse med det af innevarande Riksdag antagna stadgandet angående vilkoren för utöfvande af riksdagsmannabefattning, med det tillägg likväl, att fullmäktig i riksbanken icke samtidigt må vara ledamot af styrelsen i annan bank än sparbank eller postsparbanken. Utskottet har funnit motionärens förslag böra bifallas, likväl med undantag för hvad berörda grundlagsstadgande innehåller angående obehörig inverkan på riksdagsmannaval, hvilket förbehåll ansetts icke böra i denna lag intagas.

(30—35 §§.)

I stället för den ordning för riksbankens förvaltning, som hittills tillämpats, nemligen att fullmäktige inom sig utse två deputerade, mellan hvilka den löpande förvaltningen är delad, skulle enligt 30 § i Kongl. Maj:ts förslag den löpande förvaltningen handhafvas af en enda ledamot, direktören, biträdd af en vice direktör. Det har syntts utskottet betänkligt att vid den här ifrågasatta öfvergången till ett nytt system frångå en ordning, som länge är pröfvad och som hittills visat sig hafva ländt till gagn för riksbankens förvaltning.

I öfrigt har utskottet, i likhet med bankofullmäktige, ansett, att äfven om denna bestämmelse vore lämplig, så väl den som öfriga bestämmelser angående göromålens fördelning mellan fullmäktige tillhöra reglementet, icke lagen, samt förty föreslagit, att 30—35 §§ måtte ur lagen utgå.

33 § (ny paragraf).

Bankofullmäktige hafva erinrat, att Kongl. Maj:ts förslag saknar föreskrift angående tillsättande af styrelse för afdelningskontoren. Utskottet delar fullmäktiges mening, att i lagen bör fastställas, att befogenhet att tillsätta dessa styrelseledamöter skall tillkomma fullmäktige. Öfriga bestämmelser, som härutinnan äro af nöden, torde böra meddelas i reglementet.

34 § (38 §).

I första stycket har utskottet föreslagit en redaktionsförändring, som ej torde kräfva närmare förklaring.

Då jemväl styrelseledamöter vid afdelningskontoren skola i fråga om sin tjänst vara ansvarige enligt särskild ansvarighetslag, har utskottet funnit, att erinran derom bör inflyta i paragrafens sista stycke, hvaremot mellansatsen »derest han öfverträder eller eftersätter honom i denna egenskap åliggande pligter» torde såsom obehöflig kunna utgå.

36 § (40 §).

Kongl. Maj:ts förslag har åt fullmäktige i riksbanken inrymt en vidsträckt befogenhet att bestämma, hvilka af de till fullmäktiges pröfning förekommande ärenden böra i hemligt protokoll upptagas. Med fullt erkännande af det rigtiga deri, att fullmäktiges rätt härutinnan blifver vidsträcktare, än hvad nu gällande bankoreglemente medgifver, har dock utskottet med hänsyn till tryckfrihetsförordningen icke ansett sig böra föreslå större utvidgning af denna rätt, än som af omständigheterna ovilkorligen föranledes. Utskottet har därför ansett nödigt att i paragrafen utförligt angifva de ärenden, hvilka kunna anses vara af sådan art, att de böra hemliga hållas, och har härvid dels haft bankoreglementets § 44 till förebild, dels ock tagit hänsyn till hvad bankofullmäktige erinrat angående nödvändigheten att tillgodose kundernas intressen.

37 § (41 §).

Bankofullmäktige yttra angående denna paragraf:

»Sedan i en af herr Nylander inom Andra Kammaren väckt motion fästs uppmärksamhet derå, att bland dem, hvilka särskildt ålagts att tyst

och förtegardt hålla vissa bankärenden, ej omförmälts de, som vid granskningen af riksbankens styrelse och förvaltning biträda revisorerne, torde i § 41 tillägg böra ske angående jemväl dessa biträdens skyldighet i berörda hänseende.»

Herr Nylanders motion har icke hänvisats till särskilda utskottets behandling, men då enahanda yrkande framstälts i herr F. A. Boströms till utskottet hänvisade motion, har utskottet i anledning af denna föreslagit ett tillägg, öfverensstämmande med den åsigt bankofullmäktige uttalat.

38 § (42 §).

Enligt den lydelse, förevarande paragraf har i Kongl. Maj:ts förslag skulle det, sedan det föreliggande lagförslaget kungjorts och trädt i kraft såsom lag, tillkomma Konungen att till efterrättelse kungöra de reglementen, som Riksdagen för bankens verksamhet antoge, och kungörandet skulle föregås af en pröfning angående reglementets öfverensstämmelse med lagen.

Utskottet vill ingalunda förneka, att en sådan rättighet har en gifven anledning i den omständigheten, att den lag, som reglementet skulle komplettera, stiftats af Konung och Riksdag gemensamt. Men då det skulle kunna inträffa, att Konung och Riksdag hyste olika uppfattning om hvad som är stridande mot lagen samt att Konungen af sådan grund vägrade att kungöra ett af Riksdagen antaget reglemente, så synes med det af Kongl. Maj:t föreslagna stadgandet fara kunna uppstå, att riksbanken blefve utan reglemente för sin verksamhet. Utskottet har ej funnit annan utväg att undgå denna fara än att affatta stadgandet på samma sätt, som en motsvarande bestämmelse i lagen för Rikets Ständers bank är affattad.

40 § (44 §).

Den ändring, som utskottet föreslagit med afseende å 27 § (26 §) i förslaget har betingat ändringen i förevarande paragrafs affattning.

41 § (45 §).

Den redaktionsförändring, som utskottet företagit i första stycket, torde icke kräfvä närmare förklaring.

Med afseende å paragrafens andra stycke hafva ändringsyrkanden framstälts såväl i herr F. A. Boströms som i herr Dahns motion. Herr Boströms yrkande går ut på att, på sätt bankofullmäktige förordadt, räntan å kassakreditiv, som enskild bank på grund af förevarande stadgande kan komma att hos riksbanken begagna, må sättas två procent lägre än gällande tre månaders vexeldiskonto, dock ej under två för hundra om året.

Herr Dahns yrkande åsyftar deremot att få den rätt till kassakreditiv, som Kongl. Maj:ts förslag velat medgifva de enskilda bankerna, utbytt mot en motsvarande rediskonteringsrätt.

Då utskottet icke kunnat dela de betänkligheter mot den af Kongl. Maj:t föreslagna rätt till kassakreditiv, hvilka inom utskottet yppats och hvilka synas hafva förestafvat herr Dahns motion, har utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till denna.

Deremot har utskottet funnit de skäl bankofullmäktige anfört för räntesatsens rörlighet förtjena afseende. Bankofullmäktige yttra:

»Under erkännande af billigheten deri, att de enskilda banker, som redan före utgången af 1903 afstå från utöfvandet af sin sedelutgifningsrätt, erhålla någon dem i lag tillförsäkrad ersättning, hafva fullmäktige funnit sig kunna tillstyrka förslaget om beviljande af kreditiv hos riksbanken för dessa banker, men likväl endast med vissa modifikationer i det nu föreliggande förslaget. Om det också må medgifvas, att det belopp af 60 å 65 millioner kronor, hvartill dessa kreditiv högst kunde komma att uppgå, och som motsvaras af det belopp enskild banksedelutgifning, som deremot upphört, endast är en del af den sedelemission, som landet under alla förhållanden behöfver och följaktligen sannolikt icke kommer att hårdt trycka på riksbankens invexlingstillgångar, utgöra dock dessa millioner en alltför betydlig del af det allmänna omsättningsmedlet för att alldeles undandragas från de vilkor och det pris, hvartill under olika förhållanden penningar från riksbanken tillhandahållas allmänheten, hvarmed äfven de enskilda bankerna för så betydande fonder fritagas från all hänsyn till de åtgärder, som af riksbanken vidtagas med aktgifvande på den allmänna rörelsens sundhet och soliditet. Fullmäktige anse därför, att räntan å kreditiven bör göras beroende af vexeldiskontot, stiga och falla med detta, och föreslå, att räntan må bestämmas till 2 procent under gällande 3 månaders vexeldiskonto, dock icke under 2 procent för år räknadt. Skulle, såsom i det i Kongl. Maj:ts proposition åtföljande statsrådsprotokollet antydts, en så bestämd godtgörelse icke af de enskilda bankerna allmänt anses vara af nog stort värde att motsvara uppoffringen af ett skyndsamt öfverlemnande af deras sedelutgifningsrätt, torde skadan deraf icke blifva särdeles stor och sannolikt uppvägas af den fördelen, att öfvergången af all

sedelutgifningsrätt till riksbanken i stället för att brådskyndas komme att ske mera varsamt och blifva fördelad på något längre tid.»

Utskottet har därför tillstyrkt, att paragrafens andra stycke må antagas i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, med den af herr F. A. Boström påyrkade ändring.

I paragrafens fjerde stycke har utskottet föreslagit en ändring, som betingas af hvad utskottet förut beslutat angående 13 § mom. a).

Hvad angår bankofullmäktiges hemställan om förtydligande af uttrycket afdelningskontor, har utskottet i kongl. finansdepartementet erhållit upplysning, att med detta uttryck i Kongl. Maj:ts förslag förstås alla olika slag af enskild banks filialkontor, och har utskottet efter inhemtande af denna upplysning icke funnit skäl att föreslå någon ändring i Kongl. Maj:ts förslag.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört får utskottet härmed hemställa

att Riksdagen med förklarande, att Kongl. Maj:ts förslag till lag för Sveriges riksbank icke kan oförändradt antagas, ville, i anledning såväl af Kongl. Maj:ts berörda proposition som af herrar F. A. Boströms, A. P. Gustafssons och M. Dahns motioner, under förutsättning att de enligt 1896 års Riksdags beslut hvilande förslagen till ändringar i 50, 70, 72, 98, 109 och 111 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen varda af Riksdagen slutligen antagna, för sin del antaga följande

Lag för Sveriges riksbank.

I Kap.

Om grundfonden.

1 §.

Sveriges riksbank, som är stäld under Riksdagens garanti, drifver bankrörelse enligt denna lag.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

2 §.

Riksbankens grundfond skall utgöra femtio millioner kronor.

2 §.

Riksbankens grundfond skall, utan beräkning af riksbankens fasta egendom, inventarier samt mynt- och medaljsamling, utgöra femtio millioner kronor.

II Kap.

Om sedelutgifningsrätten.

3 §.

Riksbanken är ensam berättigad att utgifva banksedlar. Dessa sedlar utgöra lagligt betalningsmedel i riket och skola, när helst sådant påfordras, af riksbanken vid dess hufvudkontor inlösas efter deras lydelse.

3 §.

Riksbanken är, enligt särskildt stiftad lag med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken, ensam berättigad att utgifva banksedlar.

Dessa sedlar utgöra, enligt 72 § regeringsformen, lagligt betalningsmedel i riket och skola, när helst sådant påfordras, af riksbanken inlösas efter deras lydelse.

Inlösen af riksbankens sedlar sker vid bankens hufvudkontor.

4 §.

Sedel, som af riksbanken utgifves, skall innehålla förbindelse för riksbanken att vid anfordran inlösa densamma med guldmynt enligt lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

5 §.

Riksbankens sedlar må lyda endast å fem, tio, femtio, ett hundra, och ett tusen kronor.

6 §.

Riksbanken eger rätt att utgifva sedlar till det belopp, som motsvaras af följande kassatillgångar:

- a) metallisk kassa, så beräknad som i 8 § sägs;
- b) på utrikes ort nedsatt eller under transport derifrån varande, mot sjöfara försäkradt guldmynt eller omyntadt guld;
- c) hos bankinrättningar eller handelshus på utrikes ort i löpande räkning inestående medel.

7 §.

Utöfver det enligt 6 § medgifna belopp är riksbanken berättigad till en sedelutgifning af högst nittio millioner kronor, under vilkor att de på grund häraf utgifna sedlar motsvaras af följande tillgångar sammanräknade:

- a) lätt säljbara utländska statspapper;
- b) statens, allmänna hypoteksbankens och andra inhemska obligationer, som å utländsk börs noteras;
- c) vexlar, betalbara inom eller utom riket.

8 §.

Såsom riksbankens metalliska kassa skall beräknas allt riksbanken tillhörigt och inom landet befintligt

7 §.

Utöfver det enligt 6 § medgifna belopp är riksbanken berättigad till en sedelutgifning af högst *ett hundra millioner*, under vilkor att de på grund häraf utgifna sedlar motsvaras af följande tillgångar sammanräknade:

- a) lätt säljbara utländska statspapper;
- b) statens, allmänna hypoteksbankens och andra inhemska obligationer, som å utländsk börs noteras;
- c) vexlar, betalbara inom eller utom riket.

8 §.

Såsom riksbankens metalliska kassa skall beräknas allt riksbanken tillhörigt och inom landet befintligt

Kongl. Maj:ts förslag.

svenskt och utländskt guldmynt samt omyntadt guld.

Metalliska kassan må ej bibehållas vid lägre belopp än tjugufem millioner kronor. Derutöfver skall, då de på grund af 7 § utgifna sedlar öfverstiga sextio millioner kronor, riksbanken hålla i metallisk kassa minst fyratio procent af det belopp, hvarmed de på sådan grund utgifna sedlar öfverskjuta sistnämnda summa.

Utskottets förslag.

svenskt och utländskt guldmynt samt omyntadt guld.

Metalliska kassan må ej bibehållas vid lägre belopp än tjugufem millioner kronor. Derutöfver skall, då de på grund af 7 § utgifna sedlar öfverstiga sextio millioner kronor, riksbanken hålla i metallisk kassa minst *trettio* procent af det belopp, hvarmed de på sådan grund utgifna sedlar öfverskjuta sistnämnda summa.

III Kap.

Om rörelsen.

9 §.

Riksbanken drifver sin rörelse vid hufvudkontor i Stockholm samt vid afdelningskontor inom riket; och skall ett sådant kontor finnas inom hvarje län utom Stockholms.

10 §.

Riksbanken eger att köpa och sälja guld och silfver.

Guld i plants, som för riksbankens räkning till myntverket aflemnas, skall af riksbanken inlösas med guldets värde i svenskt mynt, eller två tusen fyra hundra åttio kronor för ett kilogram fint guld, med afdrag af en fjerdedels procent i myntningskostnad, så ock, der smidbargöring och skedning ifrågakomma, af de därför stadgade afgifter; dock må fullmäktige i riksbanken, när de så skäligen finna, befria säljaren från myntningskostnaden eller någon del deraf.

11 §.

Riksbanken eger att köpa och sälja vaxlar, å utrikes ort betalbara

11 §.

Riksbanken eger att köpa och sälja vaxlar, dragna å firma i utlandet

Kongl. Maj:ts förslag.

inom sex månader, äfvensom att öfvertaga andra fordringar, å utrikes ort förfallna inom samma tid.

12 §.

Riksbanken eger att köpa och sälja svenska obligationer samt sådana å utländsk börs noterade utländska statspapper, som äro lätt säljbara.

13 §.

Riksbanken eger att drifva utlåningsrörelse medelst:

a) diskontering af accepterade, å inrikes ort inom sex månader betalbara vaxlar, hvilka pröfvas vara grundade å verkliga handelsaffärer;

b) utlåning mot förbindelse till återbetalning antingen å bestämd tid af högst sex månader eller ock efter högst tre månaders uppsägning samt mot pant af obligationer, aktier eller andra värdepapper; dock att af enskilda personer eller bolag utfärdade

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 8 Saml.

Utskottets förslag.

eller utomlands bosatt person, förfallna till betalning inom sex månader samt betalbara å utrikes eller inrikes ort, äfvensom att öfvertaga och åter afyttra annan utländsk valuta, som förfaller inom samma tid.

12 §.

Riksbanken eger att

a) köpa och sälja svenska obligationer samt sådana å utländsk börs noterade utländska statspapper, som äro lätt säljbara;

b) genom annat aftal öfvertaga såväl svenska statens obligationer som utländska, lätt säljbara statspapper;

c) förmedla köp och försäljning af svenska statens och allmänna hypoteksbankens obligationer.

13 §.

Riksbanken eger att drifva utlåningsrörelse medelst:

a) diskontering af accepterade, å inrikes ort inom sex månader betalbara vaxlar;

b) utlåning mot förbindelse till återbetalning antingen å bestämd tid af högst sex månader eller ock efter högst tre månaders uppsägning samt mot pant af obligationer, aktier eller andra värdepapper; dock att kommun och annan dermed jämförlig samfällighet äfvensom stiftelse må, på

1 Afd. 1 Häft.

Kongl. Maj:ts förslag.

skuldebref med endast namnsäkerhet icke må såsom pant godkännas;

c) utlåning mot förbindelse till återbetalning å bestämd tid af högst sex månader samt mot pant af varor, liggande å allmän våg eller satta i förvar hos tredje man, som förbundet sig att hålla dem eller deras värde riksbanken tillhanda samt pröfvas för en sådan förbindelse vederhäftig;

d) beviljande af kassakreditiv och kredit i löpande räkning på högst tolf månader mot pant af obligationer, aktier eller i fast egendom in-tecknade skuldebref.

Derjemte må riksbanken utlemna lån mot förbindelse till återbetalning af minst en femtedel af förskrifna beloppet hvar sjette månad och mot säkerhet af löpande förskrifning, annat värdepapper eller borgen såsom för egen skuld. Dessa afbetalningslån må dock ej stiga till högre sammanräknadt belopp än tio millioner kronor.

Utskottets förslag.

ofvan stadgade återbetalningsvilkor, kunna erhålla lån utan annan säkerhet än dess egen förbindelse.

c) utlåning mot förbindelse till återbetalning å bestämd tid af högst sex månader samt mot pant af varor, liggande å allmän våg eller satta i förvar hos tredje man, som förbundet sig att hålla dem eller deras värde riksbanken tillhanda samt pröfvas för en sådan förbindelse vederhäftig;

d) beviljande på högst tolf månader af kassakreditiv och kredit i löpande räkning mot pant af obligationer, aktier eller i fast egendom in-tecknade skuldebref eller ock mot säkerhet af borgen såsom för egen skuld; dock att i reglementet för riksbanken skall bestämmas såväl, till hvilket högsta sammanlagda belopp riksbankens tillgångar må i denna rörelsegren användas, som ock huru stor del af detta belopp må kunna mot namnsäkerhet utlånas.

Derjemte må riksbanken utlemna lån mot förbindelse till återbetalning på vissa bestämda tider (afbetalningslån) samt mot säkerhet som i moment d) sägs. Dessa lån må dock ej stiga till högre sammanräknadt belopp än tolf millioner kronor.

14 §.

Riksgäldskontoret eger att vid riksbankens hufvudkontor begagna kassakreditiv, dock ej till högre belopp än en million femhundra tusen kronor. Riksgäldskontoret är ej skyldigt att för kreditivet ställa säkerhet eller erlagga kreditivafgift.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

15 §.

Åt fullmäktig i riksbanken eller ledamot af styrelse vid afdelningskontor må lån utlemnas endast mot pant af varor liggande å allmän våg eller af statens, allmänna hypoteksbankens eller hypoteksföreningars obligationer samt kassakreditiv beviljas endast mot säkerhet af nämnda obligationer.

Vexel med fullmäktigs eller styrelseledamots namn må icke diskonteras.

16 §.

Af en hvar, som sådant önskar, skall riksbanken, såväl vid hufvudkontoret som vid afdelningskontoren, mottaga och å giroräkning föra penningar med förbindelse att vid anfordran tillhandahålla räkningshafvaren hvad å räkningen inestår.

För förande af giroräkning må riksbanken ej taga afgift och ej heller godtgöra ränta för medel, som inestå å sådan räkning.

15 §.

Åt fullmäktig i riksbanken eller ledamot af styrelse vid afdelningskontor må lån utlemnas endast mot pant af varor liggande å allmän våg eller af statens, allmänna hypoteksbankens eller hypoteksföreningars obligationer samt kassakreditiv beviljas endast mot säkerhet af nämnda obligationer.

Lån, kassakreditiv eller kredit i löpande räkning med borgen af fullmäktig eller styrelseledamot vid afdelningskontor må icke beviljas; ej heller må vexel, å hvilken fullmäktig eller styrelseledamot är tecknad såsom acceptant, trassent eller siste endosent, i riksbanken diskonteras.

16 §.

Af en hvar, som sådant önskar, skall riksbanken såväl vid hufvudkontoret som vid afdelningskontoren

a) på deposition afgiftsfritt mottaga penningar att utan räntegodtgörelse återbetalas vid anfordran eller å tid, som vid insättningen bestämmes; skolande bevis öfver sålunda insatta penningar ställas till viss man;

b) likaledes utan afgift eller räntegodtgörelse mottaga och å giroräkning föra penningar med förbindelse att vid anfordran tillhandahålla räkningshafvaren hvad å räkningen inestår.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

I sammanhang med girorörelsen må riksbanken vidtaga de anordningar, som kunna finnas erforderliga för underlättande af betalningsutjemningar (clearing).

Dessutom må fullmäktige kunna åt firmor, som hafva vexeldiskontering i riksbanken och ej sjelfva drifva bankrörelse, öppna upp- och afskrifningsräkning mot räntegodtgörelse; äfvenså må räntegodtgörelse kunna af fullmäktige medgifvas för medel innestående å depositionsräkning, när sådant anses vara med riksbankens fördel förenligt.

17 §.

Riksbanken är pliktig att utan godtgörelse för statsverkets räkning mottaga penningar och af statsverkets tillgodohafvande verkställa utbetalningar.

18 §.

En hvar eger att i riksbankens hufvud- eller afdelningskontor insätta penningar mot erhållande, utan afgift, af vaxel, stäld att vid uppvisandet inlösas antingen i hufvudkontoret eller i något af afdelningskontoren.

19 §.

Riksbanken mottager till förvar:
a) penningar att utan räntegodtgörelse återbetalas vid anfordran eller

17 §.

Riksbanken är pliktig att utan räntegodtgörelse för statsverkets räkning mottaga penningar och af statsverkets tillgodohafvande verkställa utbetalningar, i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas i reglementet för riksbanken.

18 §.

En hvar eger att i riksbankens hufvud- eller afdelningskontor insätta penningar mot erhållande, utan afgift, af vaxel å Sveriges riksbank i Stockholm, stäld att vid uppvisandet inlösas.

19 §.

Riksbanken mottager till förvar guld eller silfver, myntadt eller i plants, äfvensom obligationer, aktier

Kongl. Maj:ts förslag.

å tid, som vid insättningen bestämmes; skolandet bevis öfver sålunda insatta penningar ställas till viss man;

b) guld eller silfver, myntadt eller i plants, mot bevis, som skall ställas till viss man och innehålla såväl guldets eller silfrets vikt och efter vigten beräknade värde som ock förbindelse för riksbanken att, mot bevisets återbekommande och betalning af stadgad förvaringsavgift, återställa det till förvar mottagna guldets eller silfret eller, om sådant ej kan ske, betala dess i beviset upptagna värde;

c) obligationer, aktier eller andra värdepapper, af de slag fullmäktige i riksbanken bestämma, mot bevis, som skall ställas till viss man och innehålla såväl förteckning å de särskilda värdepapperen jemte å dem satta värden som ock förbindelse för riksbanken att, mot bevisets återbekommande och betalning af stadgad avgift, återställa de i förvar mottagna värdepapperen eller lämna andra af samma slag, beskaffenhet och belopp eller ock ersätta de felande efter deras i beviset bestämda värden; skolandet i reglementet för riksbanken fastställas bankens åtagande i afseende å förvaltningen af obligationer, aktier och andra värdepapper, som i förvar mottagas.

20 §.

Riksbanken må, när sådant af fullmäktige pröfvas erforderligt, be-

Utskottets förslag.

eller andra värdepapper; skolandet i reglementet för riksbanken dels bestämmas, huruvida utom vid hufvudkontoret, der tillfälle till mottagande af ifrågavarande valutor alltid skall vara beredt, den i detta moment omnämnda rörelse må vid annat riksbankskontor drifvas, dels ock meddelas de föreskrifter, som för densamma må finnas erforderliga.

Äfven gods under försegling må kunna i riksbanken till förvar mottagas, enligt reglementets närmare föreskrifter.

20 §.

Riksbanken må, när sådant af fullmäktige pröfvas erforderligt, be-

Kongl. Maj:ts förslag.

gagna utländsk kredit i form af lån eller kreditiv inom belopp, som i reglementet för riksbanken bestämes.

Derjemte må riksbanken af bankinrättningar eller handelshus å utländsk ort, hvilka godtgöra riksbanken ränta för medel, innestående å löpande räkning, å sin sida mottaga medel å sådan räkning samt derå godtgöra ränta.

Utskottets förslag.

gagna utländsk kredit i form af lån eller kreditiv inom belopp, som i reglementet för riksbanken bestämes.

Derjemte må riksbanken med aktade och säkra utländska bankinrättningar och handelshus öppna räkning med eller utan räntegodtgörelse.

21 §.

Riksbanken eger att å sitt sedeltryckeri idka tryckerirörelse, äfvensom att vid sitt pappersbruk bedriva papperstillverkning.

21 §.

Riksbanken må ej deltaga i eller drifva annan rörelse än den, som i denna lag är riksbanken uttryckligen medgifven; ej heller må riksbanken ega andra fastigheter än dem, som äro nödiga för inrymmande af riksbankens kontor.

För riksbankens fordran pantsatt eller utmätt fast eller lös egendom, som försäljes å auktion, dervid riksbankens rätt kan vara beroende, må riksbanken vara oförhindrad att inropa; dock skall den egendom, såvida densamma är af beskaffenhet att icke i annan ordning kunna af

22 §.

Riksbanken må ej deltaga i eller drifva annan rörelse än den, som i denna lag är riksbanken uttryckligen medgifven; ej heller må riksbanken ega andra fastigheter än dem, som äro afsedda för inrymmande af riksbankens kontor, samt dem, som finnas nödiga för papperstillverkningen och tryckerirörelsen.

För riksbankens fordran pantsatt eller utmätt fast eller lös egendom, som försäljes å auktion, dervid riksbankens rätt kan vara beroende, må riksbanken vara oförhindrad att inropa; dock skall den egendom åter

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

riksbanken förvärfvas, åter afyttras, så snart sådant utan förlust kan ske.

afyttras, när så pröfvas lämpligt och i hvarje fall när det utan förlust kan ske.

IV Kap.

Om räkenskapernas afslutande och offentliggörande samt om reservfonden.

22 §.

Vid hvarje kalenderårs slut skall fullständigt bokslut öfver riksbankens ställning upprättas; skolande på grund af detta bokslut en öfversigt, som fullständigt utvisar riksbankens ställning, så fort ske kan, tryckas och med allmänna tidningarna utdelas.

23 §.

Omedelbart efter hvarje månads slut skall upprättas en öfversigt, utvisande under särskilda rubriker riksbankens tillgångar och skulder. Denna öfversigt skall derefter ofördröjligen tryckas och med allmänna tidningarna utdelas.

Derjemte skall för hvarje vecka upprättas och i allmänna tidningarna införas uppgift om riksbankens metalliska kassa och öfriga kassatillgångar, utelöpande sedlar samt obegagnade sedelutgiftningsrätt.

23 §.

Vid hvarje kalenderårs slut skall fullständigt bokslut upprättas; skolande på grund af detta bokslut en öfversigt, som fullständigt utvisar riksbankens ställning, så fort ske kan, tryckas och med allmänna tidningarna utdelas.

24 §.

Omedelbart efter hvarje månads slut skall upprättas en öfversigt, utvisande under särskilda rubriker riksbankens tillgångar och skulder. Denna öfversigt skall derefter ofördröjligen tryckas och med allmänna tidningarna utdelas.

Derjemte skall för hvarje vecka upprättas och i allmänna tidningarna införas uppgift om riksbankens metalliska kassa och öfriga i 6 § omförmälta kassatillgångar, utelöpande sedlar samt obegagnade sedelutgiftningsrätt.

Kongl. Maj:ts förslag.

24 §.

Öfver riksbankens behållna årliga vinst eger Riksdagen förfoga, dock med iakttagande af hvad här nedan i 25 § stadgas.

25 §.

Af riksbankens behållna årliga vinst skola minst tio procent afsättas till bankens reservfond. Sedan reservfonden uppgått till minst tjugufem procent af bankens grundfond, må vidare afsättning till reservfonden kunna upphöra. Nedgår reservfonden under detta belopp, skall afsättning till densamma ånyo vidtaga.

Reservfonden skall placeras i lätt säljbara, utländska statspapper samt må endast användas till betäckande af förlust, som å bankens rörelse i dess helhet under något år uppstått och som icke kan ersättas af befintliga, till framtida förfogande reserverade medel.

Utskottets förslag.

25 §.

Öfver riksbankens behållna årliga vinst eger Riksdagen förfoga, dock med iakttagande af hvad här nedan i 26 § stadgas.

26 §.

Af riksbankens behållna årliga vinst skola minst tio procent afsättas till bankens reservfond. Sedan reservfonden uppgått till minst tjugufem procent af bankens grundfond, må vidare afsättning till reservfonden kunna upphöra. Nedgår reservfonden under detta belopp, skall afsättning till densamma ånyo vidtaga.

Uti lätt säljbara utländska statspapper skall riksbanken innehafva minst ett belopp, som motsvarar reservfonden; åliggande det fullmäktige att, i händelse dylika statspapper någon gång, vare sig till förstärkning af de i § 6 omförmälta kassatillgångar eller till betäckande af förlust, som å bankens rörelse uppstått, behöfva afyttras, så att behållningen nedgår under hvad ofvan är bestämdt, så fort sig göra låter, ånyo uppbringa denna till ett mot reservfonden svarande belopp.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

V Kap.

Om bankens styrelse och förvaltning.

26 §.

Riksbanken förvaltas, enligt hvad i 72 § regeringsformen stadgas, af sju fullmäktige, förordnade en af Konungen och sex af Riksdagen. Den af Konungen förordnade skall vara ordförande bland fullmäktige, men må ej utöfva annan befattning inom riksbankens styrelse. Han åtnjuter af riksbankens medel ett årligt arvode till belopp, som med hälften öfverstiger det, en hvar af de öfrige fullmäktige i denna sin egenskap eger uppbära enligt af Riksdagen faststald aflöningsstat.

Fullmäktige välja sjelfve bland sig vice ordförande.

27 §.

Riksbanken förvaltas enligt 72 § regeringsformen och 71 § riksdagsordningen, af sju fullmäktige.

27 §.

För fullmäktige skola, enligt hvad i 72 § regeringsformen sägs, finnas fyra suppleanter, utsedde, en af Konungen och tre af Riksdagen. Den af Konungen utsedde suppleanten inträder såsom fullmäktig vid förfall för den af Konungen utsedde ordinarie ledamoten. De af Riksdagen valde suppleanter inträda i tjänstgöring, när så nödigt finnes, samt inkallas i den ordning, som vid valet blifvit bestämd.

28 §.

För fullmäktige skola, jemlikt 72 § regeringsformen och 73 § riksdagsordningen, finnas fyra suppleanter.

Kongl. Maj:ts förslag.

28 §.

Ledamot af statsrådet eller fullmäktig i riksgäldskontoret må ej vara fullmäktig i riksbanken.

29 §.

Fullmäktig i riksbanken må ej den vara, som icke råder öfver sig och sitt gods; ej den, som till borgenärer all sin egendom afträdt och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han från deras kraf befriad är; ej den, som af allmän åklagare är tilltalad för brott, som kan medföra förlust af medborgerligt förtroende; ej heller den, som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig eller ovärdig att inför rätta föra andras talan.

30 §.

Fullmäktige utse årligen bland sig en direktör och en vice direktör.

31 §.

Fullmäktige skola för behandling af allmänna ärenden sammanträda

Utskottets förslag.

29 §.

Ledamot af statsrådet eller fullmäktig i riksgäldskontoret må ej vara fullmäktig i riksbanken.

30 §.

Fullmäktig i riksbanken må ej den vara, som icke är svensk medborgare; ej den som står under förmynderskap; ej den som till borgenärer all sin egendom afträdt och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han från deras kraf befriad är; ej den, som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, hvilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust af medborgerligt förtroende, eller den, som är stäld under framtiden för brott, hvilket medför nämnda påföljd; ej den, som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan eller att i rikets tjenst vidare nyttjas.

Fullmäktig må ej vara ledamot af styrelse i annan bank än sparbank eller postsparbanken.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

minst en gång hvarje vecka. Beslut må icke fattas, derest ej minst fem fullmäktige äro tillstädes, dock må ärenden, som böra skyndsamt handläggas, kunna afgöras af allenast fyra fullmäktige, derest tre af dem äro ense om beslutet. I sammanträden med fullmäktige i riksgäldskontoret skola alltid minst fem af fullmäktige i riksbanken deltaga.

Fullmäktiges öfverläggningar och beslut skola antecknas i protokoll. Förekommer vid ärendes afgörande skiljaktighet inom fullmäktige, böra de sina meningar till protokollet yttra. Der rösterna äro lika, gäller den mening, ordföranden biträder. Vid val till sådana uppdrag, hvartill fullmäktig kan blifva utsedd, skall dock slutet omröstning ega rum; och skall, när så erfordras, genom lottning skiljas mellan dem, som vid valet erhållit lika antal röster.

32 §.

Pröfning af diskonterings-, låne- och kreditivansökningar verkställas alla söckendagar af minst fyra fullmäktige.

Sådan ansökning må ej anses beviljad, med mindre flertalet bland närvarande fullmäktige sig om bifall dertill förenat.

33 §.

Den af fullmäktige utsedde direktören, som föredrager ärendena inför

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

fullmäktige samt tillser utförandet af deras beslut, åligger i öfrigt att i öfverensstämmelse med reglementet för riksbanken och den instruktion, som af fullmäktige för honom fastställles, utöfva tillsyn öfver göromålen inom riksbanken samt handhafva de förvaltningsbestyr, som åt honom anförtros.

34 §.

Vice direktören åligger att under den tid, då direktören åtnjuter ledighet, äfvensom vid förfall för honom, fullgöra hans åligganden samt att enligt den instruktion, som af fullmäktige för honom fastställles, vid göromålen biträda direktören och utföra de öfriga uppdrag, som åt honom öfverlemnas.

35 §.

Huru fullmäktige i andra fall, än ofvan sägs, må för särskilda uppdrag inom sig förordna särskilda personer, stadgas i reglementet för riksbanken.

36 §.

Har Konungen på framställning af fullmäktige i riksbanken eller, der Konungen eljest så pröfvat nödigt, förordnat ombud att med fullmäg-

31 §.

Har Konungen på framställning af fullmäktige i riksbanken eller, der Konungen eljest så pröfvat nödigt, förordnat ombud att med fullmäg-

Kongl. Maj:ts förslag.

tige i något särskildt ärende förhandla, må fullmäktige med Konungens ombud öfverlägga, men är det fullmäktige förbjudet att i ombudets närvaro fatta beslut.

37 §.

Efter hvarje års slut skola fullmäktige till Riksdagens bankoutskott afgifva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning. Denna berättelse skall till trycket befordras och hållas för allmänheten tillgänglig.

38 §.

Fullmäktige kunna ej i och för sin befattning med riksbanken emottaga föreskrifter af någon annan än Riksdagen och dess bankoutskott, i de fall detta sistnämnda eger att sådana å Riksdagens vägnar meddela; och äro fullmäktige för sina åtgärder i denna egenskap Riksdagen eller dess bankoutskott och revisorer allena redo skyldige.

Utskottets förslag.

tige i något särskildt ärende förhandla, må fullmäktige med Konungens ombud öfverlägga, men är det fullmäktige förbjudet att i ombudets närvaro fatta beslut.

32 §.

Efter hvarje års slut skola fullmäktige till Riksdagens bankoutskott afgifva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning. Denna berättelse skall till trycket befordras och hållas för allmänheten tillgänglig.

33 §.

Styrelse vid afdelningskontoren utses af fullmäktige i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas i reglementet för riksbanken.

34 §.

Fullmäktige kunna ej i och för sin befattning med riksbanken emottaga föreskrifter af någon annan än Riksdagen och dess bankoutskott i de fall nämnda utskott eger att sådana å Riksdagens vägnar meddela; och äro fullmäktige för sina åtgärder i denna egenskap Riksdagen eller dess bankoutskott och revisorer allena redo skyldige.

Kongl. Maj:ts förslag.

I fråga om ansvarsfrihet för fullmäktige beslutar Riksdagen.

Om fullmäktigs ansvarighet, derest han öfverträder eller efter-sätter honom i denna egenskap ålig-gande pligter, stadgas i särskild an-svarighetslag.

39 §.

Fullmäktig i riksbanken eller le-damot af styrelse vid afdelnings-kontor eger icke att såsom kommis-sionär taga någon befattning med vexeldiskontering eller med anskaf-fande af lån eller kreditiv i riks-bankens hufvud- eller afdelnings-kontor.

Öfverträder fullmäktig detta för-bud, göres anmälan derom hos Riks-dagens justitieombudsman, som an-ställer åtal i enlighet med den för fullmäktige gällande ansvarighetslag.

Öfverträdes förbudet af ledamot i afdelningskontors styrelse, förfares på sätt reglementet för riksbanken och den särskilda ansvarighetslagen för dessa styrelseledamöter bestämma.

40 §.

Öfverläggningar och beslut hos fullmäktige i frågor, som angå me-talliska kassan och sättet för till-verkning af banksedlar, samt i andra ärenden, hvilka fullmäktige pröfva böra hemliga hållas, skola upptagas

Utskottets förslag.

I fråga om ansvarsfrihet för fullmäktige beslutar Riksdagen.

Om ansvarighet för fullmäktige samt för styrelseledamöter vid afdelningskontoren stadgas i särskilda an-svarighetslagar.

35 §.

Fullmäktig i riksbanken eller le-damot af styrelse vid afdelnings-kontor eger icke att såsom kommis-sionär taga någon befattning med vexeldiskontering eller med anskaf-fande af lån eller kreditiv i riks-bankens hufvud- eller afdelnings-kontor.

Öfverträder fullmäktig detta för-bud, göres anmälan derom hos Riks-dagens justitieombudsman, som an-ställer åtal i enlighet med den för fullmäktige gällande ansvarighetslag.

Öfverträdes förbudet af ledamot i afdelningskontors styrelse, förfares på sätt reglementet för riksbanken och den särskilda ansvarighetslagen för dessa styrelseledamöter bestämma.

§ 36.

Till sådana ärenden hos riksbanken, hvilka böra hemliga hållas, räknas, utom diskonterings-, låne- och kreditivärenden samt andra ärenden, som röra kunders förhållanden till riksbanken, fullmäktiges öfverläggningar

Kongl. Maj:ts förslag.

i särskildt protokoll, hvars innehåll ej må yppas, förr än Riksdagens bankoutskott, dess revisorer eller fullmäktige i riksbanken anse sådant kunna ske utan skada för riksbanken.

41 §.

Riksbankens fullmäktige och revisorer, ledamöterna af afdelningskontorens styrelser samt alla vid riksbanken anstälde tjänstemän skola doldt och förtegardt hålla hvad som rör enskilda personers förhållanden till riksbanken eller hvad i öfrigt vid förvaltningen kan förefalla af sådan beskaffenhet, att det enligt lag och reglementet för riksbanken hemligt hållas bör.

42 §.

De föreskrifter, som utöfver denna lag erfordras angående riksbankens förvaltning, meddelas af Riksdagen i särskildt reglemente.

Utskottets förslag.

och beslut i de ärenden, som omförmälas i 11 § samt 12 § mom. a) och b) af denna lag, åtgärder till vidmagthållande af metalliska kassan samt frågor om sättet för tillverkning af banksedlar.

Öfverläggningar och beslut i sådana frågor skola upptagas i särskildt protokoll, hvars innehåll ej må yppas, förr än Riksdagens bankoutskott, dess revisorer eller fullmäktige i riksbanken anse sådant kunna ske utan skada för riksbanken.

37 §.

Riksbankens fullmäktige och revisorer, ledamöterna af afdelningskontorens styrelser, alla vid riksbanken anstälde tjänstemän samt de personer, som vid granskningen af riksbankens styrelse och förvaltning biträda Riksdagens revisorer, skola doldt och förtegardt hålla hvad som rör enskilda personers förhållanden till riksbanken eller hvad i öfrigt vid förvaltningen kan förefalla af sådan beskaffenhet, att det enligt lag och reglementet för riksbanken hemligt hållas bör.

38 §.

De föreskrifter, som utöfver denna lag erfordras angående riksbankens förvaltning, meddelas af Riksdagen i särskildt reglemente.

Kongl. Maj:ts förslag.

Detta reglemente öfverlemnas till Konungen. Finner Konungen reglementet icke vara stridande mot denna lag, varder detsamma af Konungen till efterrättelse kungjordt.

Utskottets förslag.

Detta reglemente skall upprättas i så noggrann öfverensstämmelse med hvad i denna lag är stadgadt, att i det samma icke får intagas någon bestämmelse, som är mot lagen stridande.

VI Kap.

Öfvergångsstadganden.

43 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899 utom i de delar, hvarom nedan stadgas.

44 §.

Bestämmelserna i V kap. om riksbankens styrelse och förvaltning blifva gällande, så snart med tillämpning af de förändrade grunder för tillsättning af riksbankens styrelse, hvarom i 26 § förmäles, sådan styrelse första gången blifvit utsedd.

45 §.

Utan hinder af föreskriften i 3 §, att riksbanken ensam är berättigad att utgifva banksedlar, ega enskilda banker att intill utgången af år 1903

39 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899 utom i de delar, hvarom nedan stadgas.

40 §.

Bestämmelserna i V kap. om riksbankens styrelse och förvaltning skola genast ega tillämpning.

41 §.

Jemlikt lagen med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken, ega enskilda banker att intill

Kongl. Maj:ts förslag.

utgifva egna sedlar; och är riksbanken pliktig att åt dessa banker inrymma de förmåner, som här nedan omförmålas.

Från början af år 1899 till utgången af år 1903 eger enskild bank, som, efter minst tre månader förut hos chefen för finansdepartementet derom gjord anmälan, afstått från sin rätt att utgifva egna sedlar samt icke indragit något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, att hos riksbanken, mot säkerhet som af dess fullmäktige godkännes, begagna kassakreditiv till det belopp, hvartill dess utelöpande sedlar vid sistnämnda tidpunkt uppgingo, utan erläggande af kreditivavgift och mot ränta, som icke må sättas högre än till två för hundra om året.

Då sådan anmälan, som ofvan är nämnd, inkommit till chefen för finansdepartementet, skola fullmäktige i riksbanken ofördröjligen derom underrättas.

Från början af år 1904 till utgången af år 1908 eger enskild bank, som icke indragit något af ofvanberörda afdelningskontor, att, intill sextio procent af förut omförmålda belopp, i riksbanken rediskontera vaxlar af sådan beskaffenhet, som i 13 § a) af denna lag sägs, mot diskonto, icke öfverstigande två tredjedelar af det eljest i riksbanken gällande.

Har enskild bank, när, enligt hvad nu är sagdt, kreditiv- eller re-

Utskottets förslag.

utgången af år 1903 utgifva egna sedlar; och är riksbanken pliktig att åt dessa banker inrymma de förmåner, som här nedan omförmålas.

Från början af år 1899 till utgången af år 1903 eger enskild bank, som, efter minst tre månader förut hos chefen för finansdepartementet derom gjord anmälan, afstått från sin rätt att utgifva egna sedlar samt icke indragit något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, att hos riksbanken, mot säkerhet, som af dess fullmäktige godkännes, begagna kassakreditiv till det belopp, hvartill dess utelöpande sedlar vid sistnämnda tidpunkt uppgingo, utan erläggande af kreditivavgift och mot ränta, två procent lägre än gällande tre månaders vaxeldiskonto, dock ej under två för hundra om året.

Då sådan anmälan, som ofvan är nämnd, inkommit till chefen för finansdepartementet, skola fullmäktige i riksbanken ofördröjligen derom underrättas.

Från början af år 1904 till utgången af år 1908 eger enskild bank, som icke indragit något af ofvanberörda afdelningskontor, att, intill sextio procent af förut omförmålda belopp, i riksbanken rediskontera vaxlar, som af fullmäktige godkännas, mot diskonto, icke öfverstigande två tredjedelar af det eljest i riksbanken gällande.

Har enskild bank, när, enligt hvad nu är sagdt, kreditiv- eller re-

Kongl. Maj:ts förslag.

diskonteringsrätt eljest skulle för densamma inträda, indragit eller indrager den derefter något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, beror det af Konungen att, med fästadt afseende å det eller de indragna kontorens omfång och betydelse för den allmänna rörelsen, bestämma, huruvida den sålunda skedda indragningen må föranleda att kreditiv- eller rediskonteringsbeloppet nedsättes eller att banken uteslutes från all rätt till kreditiv eller rediskontering.

Den rätt till kassakreditiv och till rediskontering, hvarom här ofvan förmåles, bibehålles afven der enskild bank blifvit ombildad till bankaktiebolag.

46 §.

Under tiden från början af år 1899 till utgången af år 1903 må bland de tillgångar, som enligt 7 § skola motsvara riksbankens sedelutgifning utöfver det enligt 6 § medgifna belopp, inberäknas jemväl sådan kreditivfordran hos enskild bank, hvarom i 45 § förmåles.

47 §.

Hvad i 9 § stadgas om afdelningskontor af riksbanken må efter hand vinna tillämpning och skall vid ingången af år 1904 vara fullständigt genomfördt.

Utskottets förslag.

diskonteringsrätt eljest skulle för densamma inträda, indragit eller indrager den derefter något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, beror det af Konungen att, med fästadt afseende å det eller de indragna kontorens omfång och betydelse för den allmänna rörelsen bestämma, huruvida den sålunda skedda indragningen må föranleda att kreditiv- eller rediskonteringsbeloppet nedsättes eller att banken uteslutes från all rätt till kreditiv eller rediskontering.

Den rätt till kassakreditiv och till rediskontering, hvarom här ofvan förmåles, bibehålles afven der enskild bank blifvit ombildad till bankaktiebolag.

42 §.

Under tiden från början af år 1899 till utgången af år 1903 må bland de tillgångar, som enligt 7 § skola motsvara riksbankens sedelutgifning utöfver det enligt 6 § medgifna belopp, inberäknas jemväl sådan kreditivfordran hos enskild bank, hvarom i 41 § förmåles.

43 §.

Hvad i 9 § stadgas om afdelningskontor af riksbanken må efter hand vinna tillämpning och skall vid ingången af år 1904 vara fullständigt genomfördt.

2:o.

**Förslag till lag med vissa bestämmelser om riksbankens sedel-
utgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken, till
ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken samt till
ansvarighetslag för ledamöter i styrelserna vid
riksbankens afdelningskontor.**

Dessa lagförslag hafva följande lydelse:

Förslag

till

*Lag med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock
angående forum för riksbanken.*

Med upphäfvande dels af lagen för Rikets Ständers bank den 1 mars 1830 jemte de särskilda stadganden, som utgöra ändring i sagda lag, dels af öfriga föreskrifter angående särskildt forum för riksbanken, så ock med ändring af hvad lag och författningar i öfrigt innehålla emot denna lag stridande, förordnas som följer:

1 §.

Riksbanken vare ensam berättigad att utgifva banksedlar.

2 §.

Vägrar riksbanken, under hvad sken det vara må, att sedel vid uppvisandet inlösa, må den, som innehar sedeln, derom göra skriftlig anmälan hos Svea hofrätt, hvilken, efter att deröfver hafva hört fullmäktige i riksbanken, eger att med frågan enligt lag och författningar förfara. Öfver

hofrättens beslut må klagan genom besvär hos Konungen fullföljas inom den tid och i den ordning, som i 30 kap. 18 § rättegångsbalken sägs.

Finner hofrätten, att sedelns vägrade inlösen härrört af bankens oförmåga att genast uppfylla sina förbindelser, göra hofrätten hos Konungen derom anmälan. Konungen pröfvar, hvilka utvägar, i öfverensstämmelse med grundlagarne, lämpligast må vidtagas för att upprätthålla allmänna förtroendet och åter sätta riksbanken i stånd att sina sedlar vid anfordran inlösa.

3 §.

Riksbanken vare uti de mål, för hvilka ej här ofvan eller eljest genom lag annorlunda stadgas, lydande under Stockholms rådstufvurätt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1899; dock att de mål, som derförut på grund af äldre lag blifvit emot riksbanken i Svea hofrätt anhängiggjorda, skola af hofrätten handläggas och med slut afhjelpas, äfvensom att enskild bank, som eger rätt att utgifva banksedlar, må enligt förut gällande bestämmelser intill utgången af år 1903 den rätt tillgodonjuta.

Förslag

till

Ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken.

Med upphäfvande af ansvarighetslagen för Riksdagens fullmäktige i Sveriges riksbank den 12 september 1868 förordnas som följer:

1 §.

Öfverträder eller eftersätter fullmäktig i riksbanken de pligter, honom i sådan egenskap åligga enligt rikets grundlagar eller de för förvaltningen af riksbanken utfärdade lagar, ordningar, stadgar och reglementen eller

enligt de särskilda föreskrifter, Riksdagen eller dess bankoutskott meddelat, eller förbryter han sig eljest i utöfningen af sin befattning, straffes därför så, som i allmän lag om brott af embetsmän för hvarje fall är stadgadt; svare ock till skadestånd.

2 §.

Riksdagen eller dess bankoutskott eller revisorer ege förordna om åtal för förbrytelse, som i 1 § är sagd. Det åtal skall af Riksdagens justitieombudsman anställas.

Yppas anledning till sådant åtal under tid, då Riksdagen eller dess revisorer icke äro församlade, eller har fullmäktig oloffigen såsom kommissionär tagit befattning med vexeldiskontering eller anskaffande af lån eller kreditiv i riksbanken, ege justitieombudsmannen att, utan särskildt förordnande, åtal väcka. Fullmäktig, som varder under åtal stäld, afhålle sig från utöfningen af sin befattning, intill dess målet blifvit genom laga kraft egande utslag afgjordt.

3 §.

Svea hofrätt vare laga domstol att åtal enligt denna lag upptaga och afdöma.

Den, som med hofrättens utslag icke åtnöjes, ege att deröfver hos Konungen anföra besvär inom den tid och i den ordning, som för fullföljd af talan i brottmål i allmänhet är stadgadt.

Förslag

till

Ansvarighetslag för ledamöter i styrelserna vid riksbankens afdelningskontor.

Med upphäfvande af ansvarighetslagen för de af Riksdagen förordnade ledamöter i styrelserna för Sveriges riksbanks länkontor i orterna den 12 september 1868 förordnas som följer:

1 §.

Öfverträder eller eftersätter ledamot i styrelsen vid något riksbankens afdelningskontor de pligter, honom i sådan egenskap åligga enligt de förvaltningen af riksbanken utfärdade lagar, ordningar, stadgar och reglementen eller enligt de särskilda föreskrifter, Riksdagen eller dess bankoutskott eller ock fullmäktige i riksbanken meddelat, eller förbryter han sig eljest i utöfningen af sin befattning, straffes därför så, som i allmän lag om brott af embetsmän för hvarje fall är stadgadt; svare ock till skadestånd.

2 §.

Riksdagen eller dess bankoutskott eller revisorer, så ock fullmäktige i riksbanken ege förordna om åtal för förbrytelse, som i 1 § är sagd. Det åtal skall af Riksdagens justitieombudsman anställas.

Styrelseledamot, som varder under åtal stäld, afhålle sig från utöfningen af sin befattning, intill dess målet blifvit genom laga kraft egande utslag afgjordt.

3 §.

Svea hofrätt vare laga domstol att åtal enligt denna lag upptaga och afdöma.

Den, som med hofrättens utslag icke åtnöjes, ege att deröfver hos Konungen anföra besvär inom den tid och i den ordning, som för fullföljd af talan i brottmål i allmänhet är stadgadt.

Då utskottet med afseende å dessa lagförslag icke haft något att erinra, får utskottet härmed hemställa,

att den kongl. propositionen måtte bifallas.

Stockholm den 10 april 1897.

På särskilda utskottets vägnar:

F. A. BOSTRÖM.

Reservationer:

af herrar *von Friesen*, *F. Andersson* och *H. Andersson*, hvilka anført:

»I den kongl. propositionen n:o 10 med förslag till lag för Sveriges riksbank föreslår Kongl. Maj:t Riksdagen, att, under förutsättning att de enligt 1896 års Riksdags beslut hvilande förslagen till ändringar i 50, 70, 72, 98, 109 och 111 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen varda af Riksdagen slutligen antagna, för sin del antaga det propositionen bilagda lagförslaget. Och i den kongl. propositionen n:o 28 föreslår Kongl. Maj:t bland annat Riksdagen att antaga, under förutsättning af Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts här först nämnda proposition n:o 10, ett vid propositionen fogadt förslag till lag med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock angående forum för riksbanken. Ett slutligt antagande från Riksdagens sida af ofvannämnda, nu hvilande grundlagsförslag är således af Kongl. Maj:t i de nu föreliggande propositionerna gjordt till vilkor för bankreformens genomförande. Detta vilkor kunna vi för vår del icke godkänna, och följaktligen kunna vi icke heller, oaktadt vi till fullo uppskatta fördelarna för landets penningväsende, såväl deraf att riksbanken blifver ensam sedelutgifvande bank i landet, som ock deraf att de allmänna grunderna för riksbankens verksamhet fastställas i en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag, under nuvarande förhållanden, då reformen skulle medföra en enligt vår tanke hvarken nyttig eller nödig ändring af grundlagen, medverka till denna reform.

Om banklagen frigjordes från sammanhanget med den nämnda grundlagsändringen, skulle den enligt vår tanke kunna antagas i den af utskottet föreslagna formen med den ändring, som af herr Dahn i hans reservation till detta betänkande blifvit yrkad.»

samt särskildt beträffande utskottets hemställan under 1:o:

vid 13 § mom. b.):

af herr *Törnblad*, hvilken anført:

»Utsträckandet af rätten att erhålla lån å viss tid, eventuelt å uppsägning, derhän, att äfven s. k. löpande förskrifningar med endast namn-

säkerhet skulle kunna gälla såsom pant, synes mig icke öfverensstämma med den uppgift en centralbank har att fylla.»

vid 16 §:

af herrar *F. A. Boström, grefve Hamilton, Lithander, Moberg, Asker, Brehmer och Törnebladh*, hvilka anfört:

»Så väl 1881 som 1889 års komitéer för afgifvande af förslag till bankväsendets ordnande hafva framhållit, hurusom en centralbank, som genom den honom tillerkända rättigheten att ensam utgifva sedlar, erhållit den stora förmånen att af allmänheten upptaga räntefria lån, icke finge bedriva inlåning mot räntegodtgörelse samt fördenskull med vidhållande af denna jemväl i de förnämsta utländska centralbanker upptagna grundsats ansett, att det borde förbjudas riksbanken att emot räntegodtgörelse emottaga penningar, hvarigenom gränserna för dess verksamhet skulle uppdragas med den stränghet, som betingades af dess uppgift. Denna rigtiga grundsats vid genomförandet af det program, som sålunda blifvit uppstald för bankväsendets ordnande i vårt land med särskild hänsyn till riksbankens utveckling till ensam sedelutgifvande bank, har ytterligare blifvit betonad och framhållen i den kongl. proposition, utskottet haft att behandla, och vi hafva icke funnit skäl anförda för att frångå densamma.

Så mycket större anledning synes för öfrigt vara att icke i lagen intaga ens den här ifrågasatta tillåtelsen för riksbanken att kunna medgifva räntegodtgörelse, som motiveringen ger anledning till den farhågan, att densamma skulle kunna begagnas på ett sätt, som icke öfverensstämmer med den allmänna rörelsens intresse.

På grund af hvad nu anförts yrka vi, att den i 16 § tillagda bestämmelsen, hvarigenom utskottet i angifna fall inrymt åt riksbanken rätt att å upp- och afskrifnings- samt å depositionsräkning mottaga penningar mot ränta, icke må i lagen införas.»

vid 27 § (26 §):

af herrar *F. A. Boström, grefve Hamilton, Moberg, Asker och Brehmer*.

af herr *Törnebladh*, som anfört:

»Utan att inlåta mig på frågan om beloppet af fullmäktiges arfvoden, vill jag dock såsom min mening uttala, att en bestämmelse om arfvodet för ordföranden bort i lagen intagas.»

vid 28 § (27 §):

af herrar *grefve Hamilton, Asker och Brehmer*.

vid 30 § (29 §):

af herr *Törneblad*, som anført:

»Den tillagda bestämmelsen, att fullmäktig ej må vara ledamot af styrelse i annan bank än sparbank eller postsparbanken, synes mig obehöflig samt, sådan den nu intagits, dels kunna vålla obehöriga svårigheter vid de val, Riksdagen har att förrätta, dels ock likställa det nu ifrågasvarande förbudet för fullmäktig i riksbanken med disqualifikationen af helt annan art och till hvilka hänsyn måste tagas redan vid valet.»

vid 38 § (42 §):

af herrarna *Moberg*, *Asker* och *Brehmer*.

vid 41 § (45 §) och 42 § (46 §):

af herr *Nylander*;

af herr *Dahn*, med hvilken herrarna *Holmgren* och *Hedgren* instämt:

»Då ett utlemnande af riksbankens tillgångar mot förbindelser med så lång förfallotid, som ifrågasatts enligt Kongl. Maj:ts förslag om rätt för enskilda banker att i riksbanken begagna kassakreditiv, efter mitt förmenande icke är förenligt med dess ställning såsom centralbank och då jag icke kan anse riktigt att i ett öfvergångsstadgande afvika från de grundsatser för sedelutgifningen, hvilka eljest i lagen gjorts gällande, har jag yrkat,

dels att 41 § (45 §) må erhålla följande ändrade lydelse:

»Jemlikt lagen med vissa bestämmelser om riksbankens sedelutgifningsrätt, så ock om forum för riksbanken ega enskilda banker att intill utgången af år 1903 utgifva egna sedlar.

Från början af år 1899 till utgången af år 1903 eger enskild bank, som, efter minst tre månader förut hos chefen för finansdepartementet derom gjord anmälan, afstått från sin rätt att utgifva egna sedlar samt icke indragit något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, att intill det belopp, hvartill dess utelöpande sedlar vid sistnämnda tidpunkt uppgingo, i riksbanken rediskontera vaxlar, som af fullmäktige godkännas, mot diskonto, icke öfverstigande två tredjedelar af det eljest i riksbanken gällande.

Då sådan anmälan etc. (lika med Kongl. Maj:ts förslag).

Enskild bank, som icke indragit något af ofvanberörda afdelningskontor, eger att från början af år 1904 till utgången af år 1908 intill sextio procent af förut omförmälda belopp åtnjuta enahanda rediskonteringsförmån, som ofvan sägs.

Har enskild bank när, enligt hvad nu är sagdt, rediskonteringsrätt eljest etc. — — — att rediskonteringsbeloppet nedsättes eller att banken uteslutes från all rätt till rediskontering.

Den rätt till rediskontering, hvarom etc. (lika med Kongl. Maj:ts förslag).»

dels och att 42 § (46 §) måtte ur lagen utgå.»

Herr Amnéus har begärt att få här antecknadt, att han icke inom utskottet deltagit i slutliga behandlingen af ifrågavarande lagförslag.

Till Riksdagens Särskilda Utskott.

Medelst skrifvelse af den 18 dennes har utskottet anmodat fullmäktige att afgifva yttrande i anledning af dels Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag aflättna propositioner med förslag till lag för Sveriges riksbank afvensom till ansvarighetslag för fullmäktige i riksbanken samt styrelseledamöter vid afdelningskontoren, dels ock en af herr *A. Gustafsson* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 150, som har samband med nämnda förslag i hvad rör dess bestämmelser angående de för s. k. afbetalningslån afsedda medel.

Hvad härvid först beträffar banklagen och omfattningen af densamma synes med allt skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke en del af de i kap. V angående bankens styrelse och förvaltning meddelade bestämmelser snarare äro af beskaffenhet att kunna och böra tillhöra de reglementariska föreskrifterna.

Sådant är enligt fullmäktiges åsigt förhållandet med de paragrafer, som bestämma fördelningen af göromålen mellan fullmäktige, härvid dock naturligtvis undantaget hvad som rör ordförandeskapet. I afseende å berörda fördelning har föreslagits en ändring af större betydelse, nemligen anställande af en direktör och en vice direktör, men äfven denna torde, om den öfver hufvud anses böra komma till stånd, kunna hänföras till reglementets föreskrifter och fastställas i samma ordning, som för sådana är bestämd.

För sin del finna fullmäktige fördenskull, att §§ 30, 31, 32, 33, 34 och 35 böra ur lagen utgå.

Vidare finnas i § 19 angående mottagande i förvar af penningar, guld och silfver samt värdepapper införda åtskilliga detaljbestämmelser, som fullmäktige anse lämpligast böra hänföras till reglementet, hvartill

kommer, att förslaget kan gifva anledning till den tydning, att riksbanken skall drifva all den i paragrafen omförmälda rörelsen vid samtliga sina kontor, hvilket skulle kunna medföra svårigheter eller väsentliga olägenheter; hvadan bestämmanderätten härutinnan torde få öfverlemnas åt fullmäktige. Det vill därför synas tillfyllest, om nämnda paragraf i lagen erhåller följande lydelse:

Riksbanken mottager till förvar:

a) penningar, att utan räntegodtgörelse återbetalas vid anfordran eller å tid, som vid insättningen bestämmes; skolande bevis öfver sålunda insatta penningar ställas till viss man;

b) guld eller silfver, myntadt eller i plants, äfvensom obligationer, aktier eller andra värdepapper; skolande i reglementet för riksbanken bestämmas, huruvida utom vid hufvudkontoret, der tillfälle till emottagande af ifrågavarande valutor alltid skall vara beredt, den i detta moment omförmälda rörelse må vid annat riksbankskontor drifvas, dels ock meddelas de föreskrifter, som för densamma må finnas erforderliga.

Beträffande de öfriga bestämmelserna i förslaget hafva fullmäktige, som icke ansett sig böra ingå i pröfningen af de frågor, hvilka röra de rent konstitutionella föreskrifterna, för sin del ej något att erinra mot dem, som äro inrymda i §§ 1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 14, 16, 22, 24, 28, 29, 36, 37, 39, 43, 46 och 47.

Hvad deremot angår återstående delar af lagen, få fullmäktige här nedan i den ordningsföljd, paragraferingen föranleder, lemna redogörelse för de erinringar och förslag till i viss mån ändrade föreskrifter, till hvilka fullmäktige funnit sig hafva anledning.

§ 2. I § 4 af nu gällande banklag af den 1 mars 1830 finnes i afseende å riksbankens grund- och reservfonder föreskrifvet, att i desamma ej får inräknas värdet af bankens fasta egendom, inventarier samt mynt- och medaljsamling. Som enligt nu förevarande förslag reservfonden skall placeras i lätt säljbara utländska statspapper, erfordras, hvad beträffar densamma, ej något dylikt stadgande, men fullmäktige anse deremot lämpligt, att § 2, rörande grundfonden, bör affattas i öfverensstämmelse

med ofvannämnda § 4 och § 3 i bankoreglementet och till följd deraf erhålla följande lydelse:

Riksbankens grundfond skall, utan beräkning af riksbankens fasta egendom, inventarier samt mynt- och medaljsamling utgöra femtio millioner kronor.

Det belopp, hvarmed riksbankens sedelutgifning må öfverskrida de i § 6 fastställda s. k. kassatillgångar föreslogs af 1889 års bankkomité till högst sjuttiofem millioner kronor. Kongl. Maj:t har i den aflåtna propositionen föreslagit att höja detta belopp till nittio millioner kronor med anledning deraf att bankernas sammanräknade utelöpande sedlar vid 1895 års slut uppgingo till etthundraaderton millioner kronor samt erfarenheten sålunda syntes visa att, under en period af liflig, industriell och kommersiell utveckling det af bankkomitén föreslagna maximum möjligen kunde komma att icke motsvara behovet. Den lärdom, som kan hemtas från senast förflutna årets bankrapporter, synes ytterligare bekräfta denna uppfattning, enär vid 1896 års slut det samlade utelöpande sedelbeloppet öfversteg 128 millioner kronor. Enligt 7 och 8 §§ i banklagen skulle med ett uppnådt maximum af 90 millioner kronor riksbankens guldkassa utgöra minst 37 millioner kronor, sålunda sedelutgifningen i sin helhet kunna uppgå till 127 millioner, hvartill komme den sedelemmission, som enligt § 6 får grundas på behållningarna å löpande räkning hos utländska hus. Med antagande af en utelöpande sedelemmission, lika med den vid 1896 års slut, skulle således beloppet af bankens utländska kassatillgångar hafva ungefär motsvarat riksbankens reserv af obegagnad sedelutgifningsrätt, och då dessa i allmänhet utgöra mellan 10 och 20 millioner, kunde väl denna reserv anses tillräcklig. Men med afseende derå, att efter reformens genomförande samtliga bankers inneliggande kassor skola komma att utgöras af riksbankens sedlar och icke, såsom nu, hufvudsakligen af bankernas egna, samt att följaktligen ett icke obetydligt större belopp af riksbankens sedlar måste komma att sålunda immobiliseras, än nu är förhållandet, då bankerna hålla riksmyntskassa endast motsvarande hvad som kan anses nödigt för deras sedelinvexling, samt att derjemte under en fortfarande stark utveckling af handelsomsättningen behovet af betalningsmedel icke osannolikt kommer att öfverskrida det vid 1896 års slut befintliga, kunna fullmäktige icke undertrycka den farhågan, att äfven det högre af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet kan finnas väl ringa. En sådan knapphet måste

vålla affärsomsättningen oro och äfven allvarliga svårigheter genom deraf föranledda indragningar af eller fördyrade vilkor för diskonteringen, utan att dock dessa varit nödvändiga från synpunkten af sedelemmissionens trygghet, Denna garanteras nemligen i främsta rummet af de s. k. bankmessiga säkerheternas beskaffenhet, och för deras soliditet synes lagförslaget ganska välbetänkt hafva sörjt genom föreskrifterna i § 7, enligt hvilka täckningen af sedlarna förnämligast kommer att utgöras af diskonterade vaxlar, hvarigenom vid förefallande verkligt behof sedelemmissionen lätt och liksom af sig sjelf kan sammandragas. Fullmäktige hysa på dessa grunder den åsigt, att det i § 7 fastställda maximum af sedelemmissionen kan utan fara för riksbanken och till större trygghet för omsättningens ostörda fortgång höjas till 100 millioner kronor.

§ 8. Angående de i denna paragraf föreslagna stadganden, som bestämma den metalliska kassans beskaffenhet och minsta belopp, såsom det fasta och mera orörliga underlaget för sedelemmissionen, instämma fullmäktige i förslaget derom, att denna kassa bör utgöras uteslutande af guld, såsom den metall, hvarmed sedlarna skola inlösas, samt att det minsta beloppet lämpligen kan sättas till 25 millioner kronor. Deremot våga fullmäktige anse, att tilläggsbestämmelsen om 40 procent i guld af det belopp, hvarmed de på grund af § 7 utgifna sedlar öfverstiga 60 millioner kronor, utan fara kan något förmildras, så att denna procentsats nedsättes till 30 procent. Med det enligt fullmäktiges förslag gifna högsta belopp af enligt § 7 utgifna sedlar, eller 100 millioner, skulle då guldkassan utgöra minst 37 millioner, eller samma summa, som enligt kongl. propositionen med maximum af 90 millioner kronor.

Fullmäktige underskatta visserligen icke önskvärdheten och lämpligheten af att riksbanken i mån af sedelemmissionens tillväxt äfven ökar sin guld tillgång, och antaga gerna att under vanliga förhållanden detta skall fortfarande, såsom hittills, komma att ske, men vilja fästa uppmärksamheten derå, att vid vissa tillfällen, och särdeles vid en stark täflan mellan de stora kontinentalbankerna att draga till sig guld, det kan visa sig ganska svårt att alltid behålla det en gång förvärfvade öfverskottet öfver lagstadgadt minimum af guld och sålunda svårigheter vållas rörelsen, hvilka icke äro af dennas egen beskaffenhet betingade

I afseende å § 11 må erinras, att den lydelse, som 12 § 1 mom. i nu gällande bankoreglements erhållit efter förslag af fullmäktige till 1892 års bankoutskott, synes vara att föredraga, enär derigenom möjlighet hålles öppen för riksbanken att köpa vaxel, dragen å utländsk person eller firma, äfven ifall den är betalbar å inrikes ort. Likaledes synes ordet »valuta» lämpligare än »fordringar», eftersom ej sällan tillfälle erbjudes att med bank eller bankir träffa aftal om öfvertagande af valuta, som först å angifven tid längre fram blir disponibel.

Då riksbanken skall ega goda utländska statspapper såsom reservfond, synes det icke böra förmenas banken att, särskildt för anskaffande af dylika, då lämpligt tillfälle gifves, deltaga i utländska statslån, om ock, såsom naturligt är, riksbanken bör låta sig angeläget vara att icke drifva spekulation i fråga om dylika lån.

Enahanda rätt synes böra riksbanken förvaras beträffande inländska statslån.

Vid 1892 års riksdag blef med anledning af i ämnet väckt motion och i enlighet med ett af fullmäktige afgifvet förslag § 12 mom. 2 ändrad på det sätt, att rätt beviljades riksbanken att förmedla köp och försäljning af obligationer, särskildt svenska statens. Sedan dess har också dylik förmedling egt rum vid flera afdelningskontor, i det allmänheten haft tillfälle att till en af fullmäktige i riksgäldskontoret bestämd kurs köpa svenska statens obligationer.

Att denna rätt bör uttryckligen erkännas i den nya lagen, torde vara uppenbart.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt, torde *dels* § 11 böra affattas i närmaste öfverensstämmelse med § 12 mom. 1 i gällande bankoreglements, dock att i fråga om annan valutas öfvertagande tiden, liksom för vaxlar, begränsas till sex månader,

dels ock å § 12 gifvas den lydelse, att riksbanken derigenom bemyndigas icke blott att köpa och åter försälja utan äfven genom annat aftal öfvertaga å utrikes börs noterade utländska statspapper, äfvensom att köpa och försälja svenska obligationer samt genom annat aftal öfvertaga svenska statens obligationer,

dels slutligen att till samma § 12 tillägges ett moment, hvarigenom å riksbanken inrymmes den rätt att förmedla köp och försäljning af vissa slags inhemska obligationer, som afses i fullmäktiges skrifvelse till bankoutskottet vid 1892 års riksdag.

§ 13, mom. a. Stadgandet i mom. a af § 13, att vaxlar, för att till diskontering kunna antagas, skola »pröfvas vara grundade å verkliga handelsaffärer», synes, såsom det i lagförslaget är affattadt, vara alltför kategoriskt samt i tillämpningen komma att erbjuda ööfvervinneliga svårigheter.

Det måste nemligen ofta nog inträffa, att äfven med bästa vilja det visar sig ogörligt att bestämdt urskilja, huru vida vaxelns ursprung är sådant, som lagen gör till vilkor för dess antagande, och till undvikande af förseelse mot lagen torde därför vederbörande styrelse stundom komma att tillämpa densamma mera hänsynslöst och strängt än lagen sjelf afsett. Särskildt för den rediskonteringsrörelse, som riksbanken redan i betydande omfång bedrifver och som under en del af öfvergångsperioden skall blifva lagstadgad, torde en så formulerad föreskrift komma att lägga ganska stora hinder i vägen. Fullmäktige underkänna visserligen icke riktigheten af den grundsats, som lagförslaget velat befästa eller att, enär den bankmessiga betäckningen af sedelemissionen skall förnämligast bestå af diskonterade vaxlar, dessa vaxlar böra hafva ett sådant ursprung, att derigenom ett nytt och legitimt behof af ökad omsättningsmedel uppstått, och förbise icke att denna grundsats i de flesta stora emissionsbankernas stadgar eller reglementen funnit sitt uttryck, om äfven i en mera modererad form.

Så t. ex. föreskrifver reglementet för kejsrerliga tyska riksbanken, att endast sådana vaxlar få diskonteras, som härleda sig antingen från verkligt köp eller försäljning af varor eller från sådant bank- eller handelshus, som drifver såsom affär att mot provision bevilja vaxelkredit och hvars ställning betryggar vaxelns infriande vid förfallotid.

Fullmäktige föreslå därför, att den ifrågavarande satsen »hvilka pröfvas etc.» må uteslutas ur lagen, men att deremot i reglementet införas ett stadgande, som ålägger vederbörande styrelse att vid direkt diskontering tillbakavisa sådana vaxlar, som antagligen utgöra endast en förstucken låneoperation, ofta nog af en karakter, som annars är riksbanken förbjuden. Derigenom skulle, med undvikande af de svårigheter, som ett kategoriskt lagstadgande af denna art medför, likväl gifvas reglementets helgd åt en praxis, som fullmäktige redan under en följd af år och med framgång sökt så vidt möjligt tillämpa.

§ 13, mom. b. Punkten b) är affattad i öfverensstämmelse med förslag af senast församlade bankkomité, som i motiveringen härtill yttrar, att likasom vaxlar, hvilkas karakter af ackommodationsvaxlar är otvetydig, i förslaget uteslutits från riksbankens rörelse, sådant bör ske med lån, för hvilka icke ställes någon annan säkerhet än enskildas reverser med eller utan borgen, hvadan från de värdepapper, mot hvilkas förpantning lån kan

erhållas, undantagits sådana af enskild eller bolag utfärdade skuldebref, som endast innehålla namnsäkerhet, men att härigenom icke kommuner, samfund eller stiftelser betagits möjligheten att mot af dem lemnade enkla förskrifningar erhålla lån i riksbanken.

Till förtydligande af sistnämnda undantag anse fullmäktige, att uti ifrågavarande punkt bör göras ett tillägg i ungefärlig öfverensstämmelse med stadgandet i sista punkten af paragraf 29 i gällande bankoreglemente, så lydande:

Såsom säkerhet för försträckning, hvilken lemnats till kommun eller med sådan jemförlig samfällighet, kan dock efter fullmäktiges eller vederbörande styrelses pröfning godkännas låntagarens egen förbindelse utan sådant hypotek, som här ofvan stadgas.

Med fullt erkännande af det önskvärda derutinnan, att en central-§ 13, mom. d. bank, sådan som riksbanken enligt det föreliggande förslaget skulle blifva, icke må lemna försträckningar på längre tid, allra minst sådana, der säkerheten icke är af erkänd prima kvalitet och lätt realisabel, måste dock fullmäktige uttala sina betänkligheter mot att i lagen intaga ett *absolut förbud* för riksbanken att bevilja kassakreditiv mot annat än realsäkerhet. Kreditivbruket har hos oss blifvit så djupt rotfäst, att mera våldsamma åtgärder i fråga om dess begränsande, så vidt riksbanken rör, otvifvelaktigt skola få stor betydelse för dess rörelse äfven i öfrigt, särskildt hvad afdelningskontoren beträffar, åtminstone för närvarande och i den närmaste framtiden, innan de enskilda bankerna fullständigt upphört med sin sedelutgifning.

Om man nu ansett sig kunna bibehålla kreditivformen, för såvidt realsäkerhet af ena eller andra slaget lemnas, torde faran icke vara alltför stor, om stället af namnsäkerhet ej alldeles förbjudes, helst sträfvandena inom riksbanken redan länge gått i den riktningen att snåningom minska namnsäkerhetskreditivens antal och belopp. Måhända skulle inskränkningar i afseende å rätten att bevilja sådana kunna ske i lag eller reglemente vare sig genom begränsning till visst procenttal eller på annat sätt. Att kommuners och samfälligheters förbindelser skulle kunna efter vederbörlig pröfning tagas goda för kreditiv likasom för lån enligt mom. b, torde ej vara någon risk att medgifva. I alla händelser synes, om rätten att lemna kreditiv mot borgenssäkerhet anses böra upphävas, en öfvergångstid vara nödig, hvilken torde kunna bestämmas till tre år, efter det lagen börjat tillämpas, och borde i sådant fall fullmäktige under den sålunda bestämda tiden varsamt förbereda

reformen, så att, när förbudet att bevilja kreditiv af ifrågavarande be-
skaffenhet träder i kraft, rörelsen inom riksbankens kontor kan hafva
ordnat sig med afseende på de nya förhållandena.

§ 13, sista
stycket.

Komitéerna af 1883 och 1890 hafva båda erinrat, hurusom den
rörelse riksbanken bedrifvit i och genom utlemnande af lån på $2\frac{1}{2}$ års
tid med afbetalning af minst $\frac{1}{5}$ hvar sjetten månad icke är sådan att den
borde idkas af en sedelutgifvande centralbank. Med afseende likväl å
den häfd, som ifrågavarande rörelse vunnit inom vårt land och då riks-
bankens kapital skulle vara så pass stort att hinder icke mötte för ut-
öfvande af dylik rörelse till inskränkt omfång, hafva komitéerna ansett
sig kunna föreslå, att afbetalningslån må såsom hittills utlemnas, dock
ej till högre sammanräknadt belopp än tio millioner kronor, och detta
förslag är af Kongl. Maj:t upptaget.

Att öka den fond, som sålunda skulle vara för ett visst utom
bankens öfriga verksamhet stäldt ändamål, till femton millioner kronor
skulle enligt fullmäktiges åsigt icke vara välbetänkt, då derigenom ej
mindre än trettio procent af bankens grundkapital blefve bundna i lån
på lång tid och, såsom af redan vunna erfarenheter torde framgå, nästan
uteslutande mot namnsäkerhet.

Och om redan $2\frac{1}{2}$ år måste anses vara en lång löpetid för dylika
lån, lära anmärkningar med så mycket större skäl kunna rigtas mot
lånepriodens utsträckning till dubbla tiden, vare sig afbetalningarna
skulle, såsom motionären, herr Gustafsson föreslagit, ske mot $\frac{1}{10}$ hvar
halfår eller, såsom stundom ifrågasatts, utgöras med $\frac{1}{5}$ hvar år. För-
slag om dylik ändring hafva framkommit vid flere riksdagar, men hvarken
hos fullmäktige, bankoutskottet eller Riksdagen hafva de vunnit under-
stöd. I det afseendet anhålla fullmäktige att få åberopa särskildt hvad
de anfört i yttranden till bankoutskottet 1890 och 1895. De åsigter,
som i dessa yttranden framstälts, hafva naturligtvis i ännu högre grad
tillämplighet, då det gäller att genom lag för en längre framtid ordna
riksbankens verksamhet så som afseendet på dess nya ställning kräfver.

På grund af hvad sålunda anförts finna fullmäktige någon ändring,
i hvad Kongl. Maj:t i det ifrågavarande hänseendet föreslagit, icke böra
ifrågakomma.

§ 15.

I § 15 är föreskrifvet, att vaxel med fullmäktigs- eller styrelseleda-
mots namn icke får i riksbanken diskonteras. Så riktig den åsigten än
är, att ledamot af styrelsen för en bankinrättning må blott mot första

klassens realsäkerhet få vara gäldenär till densamma, skulle dock synnerligast vid rediskonteringar, dervid å vaxel kan förekomma en hel mängd namn, ofvannämnda ovilkorliga föreskrift kunna medföra stora olägenheter och äfven svårigheter samt föranleda till afvisande af en värdehandling, mot hvars antaglighet ingen annan anmärkning vore att göra än att derå funnes en fullmäktigs eller styrelseledamots namn, som åtminstone ej borde kunna förringa dess säkerhet.

Fullmäktige anse därför det afsedda ändamålet i fullt tillräcklig grad uppnås, om bestämmelsen i fråga affattas ungefär sålunda:

»Vaxel, å hvilken fullmäktig eller styrelseledamot är tecknad såsom acceptant, trassent eller sista endossent, må icke i riksbanken diskonteras.»

Vid § 17 hafva fullmäktige ej annan erinran än att, då stadgandet § 17. deri, sådant det är affattadt, skulle kunna gifva anledning till antagande, att riksbanken vore skyldig att såsom kommissionär ombesörja utbetalningar på annan ort för statsverkets räkning, och då riksbanken ej kan förbinda sig till något allmänt åtagande i berörda hänseende, fullmäktige anse, att någon så ovilkorlig förpligtelse, som här ifrågasatts, icke bör i lagen intagas, utan att, såsom i nuvarande reglemente § 20 mom. 5 är stadgadt, det må få bero på särskild öfverenskommelse, i hvad mån riksbanken må kunna åtaga sig att vid sina afdelningskontor besörja sådana utbetalningar för statsverkets räkning, som der afses.

I afseende å allmänhetens rätt att i riksbanken erhålla s. k. post- § 18. vaxlar är enligt § 18 föreskrifvet, att sådan vaxel skall vara stäld att inlösas antingen i hufvudkontoret eller i något af afdelningskontoren. Jemlikt bestämmelse i § 21 af reglementet, sådant densamma affattats i enlighet med beslut vid 1892 års riksdag, utställes numera dylik vaxel endast å Sveriges riksbank i Stockholm, och anledningen till ändring af förutvarande föreskrifter härom var att, enär riksbankens postvaxlar emottoges å alla bankplatser i riket och inlöstes af hvilket riksbankskontor som helst, äfven om de ej voro direkt på detsamma utställda, det ej ansågs vara nödigt att i vaxeln bestämma mer än en betalningsort, nemligen Stockholm, hvilket derjemte vid fråga om dödandet af förkommen vaxel medförde den väsentliga lättnaden, att, då ansökan derom enligt vexellagen skall göras hos rätten å betalningsorten, åtgärd för dödandet ej behöfde vidtagas vid mer än en domstol.

Fullmäktige anse därför att § 18 i förslaget bör erhålla denna lydelse:

»En hvar eger att i riksbankens hufvud- eller afdelningskontor insätta penningar mot erhållande, utan afgift, af vaxel å Sveriges riksbank i Stockholm, stäld att vid uppvisandet inlösas.»

§ 20. I senare punkten af § 20 bestämmes angående rätt för riksbanken att godtgöra ränta för medel, innestående å löpande räkning med utländska bankinrättningar eller handelshus, som å sin sida lemna dylik räntegodtgörelse. Då likväl äfven förekommer, att utom dylik räkning föras särskilda räntelösa räkningar, såsom förhållandet är på grund af ett mellan de tre nordiska nationalbankerna till förekommande af penningeförsändelser träffadt aftal, synes till paragrafen böra göras ett lämpligt tillägg i öfverensstämmelse med stadgandet i bankoreglementets § 12 mom. 4, enligt hvilket åt fullmäktige är öfverlåtet att bestämma vilkoren för räknings öppnande.

§ 21. I § 21 är föreskrifvet, att riksbanken ej må deltaga i eller drifva annan rörelse än den, som i banklagen är riksbanken uttryckligen medgifven. Med anledning häraf och då i denna lag ej nämnes något om riksbankens pappersbruk och tryckeri, som torde fortfarande vara för banken behöfliga och hvilkas verksamhet måste anses hänförlig till rörelse, hafva fullmäktige velat fästa uppmärksamhet å angelägenheten af en ändring eller ett tillägg i lagens bestämmelser härutinnan, hvarjemte fullmäktige, i afseende å föreskriften att riksbanken ej må ega andra fastigheter än dem, som äro nödiga för inrymmande af riksbankens kontor, velat dels erinra, att riksbanken för sitt pappersbruk innehar fast egendom vid Tumba, dels ock uttala såsom sin åsigt att, då en del af afdelningskontor tillhörigt hus kan vara för annat än dess eget ändamål användt, uttrycket äro »nödiga för» lämpligen torde utbytas mot »afsedda för».

§ 23. Hvad beträffar det i andra punkten af § 23 förekommande uttrycket »öfriga kassatillgångar», synes detsamma böra förtydligas till: »öfriga i § 6 omförmälda kassatillgångar».

Mot lydelsen af denna paragraf må erinras, att den mot 2:dra stycket i densamma svarande bestämmelsen i § 4 af gällande bankoreglemente synes vara att föredraga. Den lyder sålunda: »Uti goda utländska statspapper bör riksbanken innehafva minst ett belopp, som motsvarar reservfonden», dock med utbyte af »goda» mot det föreslagna »lätt säljbara». Genom ett sådant stadgande är full trygghet beredd för tillgodoseende af det ändamål, som är åsyftadt, nemligen att riksbanken skall ega ett visst bestämdt belopp af så beskaffade utländska statspapper, hvilka utgöra reservfond, utan att det är särskildt i och genom bokföringen angifvet, hvilka af dylika statspapper tillhöra reservfonden, något som är egnadt att åstadkomma onödiga omflyttningar t. ex. vid utlottningar eller konverteringar. § 25.

I afseende å de i §§ 26 och 27 omnämnda bestämmelser angående sammansättningen af styrelsen för riksbanken hafva fullmäktige ej ansett sig för sin del hafva anledning göra annan erinran än att, då stadganden härom äro meddelade i regeringsformen § 72 och riksdagsordningen § 71 och något bestämdt skäl att i förändrad form upprepa dem i banklagen icke torde förefinnas, berörda bestämmelser synas lämpligen kunna affattas i analogi med hvad bankoreglementets § 40 mom. 1 i ämnet innehåller eller genom hänvisning till grundlagen. §§ 26, 27.

I § 38, deri bland annat stadgas om ansvar för fullmäktige, torde tillägg böra ske angående jemväl styrelseledamöternas ansvarighet enligt den för dem gällande särskilda ansvarighetslag. § 38.

Denna paragraf innefattar utvidgning af fullmäktiges rätt och pligt att föra vissa ärenden till hemligt protokoll. För egen del lära fullmäktige icke hafva anledning att häremot göra någon erinran. Om emellertid den rätt, som sålunda skulle medgifvas fullmäktige, kan anses väl vidsträckt, så torde det å andra sidan böra framhållas, hurusom nu gällande stadgande är alltför begränsadt med hänsyn till kundernas berättigade fordran, att vissa affärsförhållanden icke blifva lemnade åt offentligheten. § 40.

Bankoreglementets 44 § har följande lydelse:

»Till sådana ärenden hos riksbanken, hvilka böra hållas hemliga, räknas, utom diskonterings-, låne- och kreditivärenden, fullmäktiges öfverläggningar och beslut rörande köp och försäljning af vaxlar å utländskt mynt eller andra valutor, åtgärder till vidmagthållande af metalliska kassan samt frågor om sättet för tillverkning af banksedlar, så att det, som i dessa ämnen, med hvad dertill hörer, upptages i särskildt protokoll, ej får yppas, förr än bankoutsrottet, Riksdagens revisorer eller fullmäktige anse sådant kunna ske utan skada för riksbanken.»

Häri genom är visserligen sekretess, såsom sig vederbör, tillförsäkrad i afseende å diskonterings-, låne- och kreditivärenden, men under dessa innefattas icke alla affärsförbindelser emellan banken och dess kunder. Så är t. ex. hvad som rör emottagandet af öppna deposita icke föremål för hemlig behandling. Det är emellertid lätt insedt, att allmänheten i afseende härå kan finna anledning till framställningar, i hvilka affärsförhållanden af grannliga art äro vidrörda. Äfven i andra fall kan förekomma sådant, hvilket enligt sakens natur och i kundens välförstådda intresse ej borde få yppas. Enligt § 41 af gällande reglemente åligger det fullmäktige: »att doldt och förtegardt hålla, hvad som rör enskilda personers förhållanden till riksbanken eller i öfrigt vid förvaltningen kan förefalla af sådan beskaffenhet, att det, enligt Riksdagens beslut, tyst vara bör». — Hvad der är föreskrifvet, väl närmast med afseende på muntliga meddelanden, kan med allt skäl anses böra få tillämpning äfven på protokollsföring. Af hvad sålunda anförts torde framgå, att någon ändring i nuvarande bestämmelserna om behandlingen till protokollet af vissa ärenden, som röra kunders affärsförbindelser med riksbanken, är af behovet påkallad, om banken skall kunna fylla sin uppgift gent emot dem, som anlita densamma. Då för öfrigt fullmäktiges pröfning härutinnan efterföljes af Riksdagens revisorers och bankoutsrottets, synes härigenom garanti mot missbruk vara beredd.

§ 41. Sedan i en af herr Nylander inom Andra Kammaren väckt motion fästs uppmärksamhet derå, att bland dem, hvilka särskildt ålagts att tyst och förtegardt hålla vissa bankärenden, ej omförmäls de, som vid granskningen af riksbankens styrelse och förvaltning biträda revisorerne, torde i § 41 tillägg böra ske angående jemväl dessa biträdens skyldighet i berörda hänseende.

I lagförslaget finnes ej införd någon bestämmelse angående tillsättande för afdelningskontoren af styrelseledamöter jemte suppleanter för dessa, hvilka samtliga enligt § 59 af bankoreglementet utses af fullmäktige för ett år i sänder, efter kalenderår räknadt. Stadgande härom synes dock böra ingå i banklagens 5:te kap., vare sig mot slutet af det samma eller på annan lämplig plats.

Under erkännande af billigheten deri, att de enskilda banker, som redan före utgången af 1903 afstå från utöfvandet af sin sedelutgifningsrätt, erhålla någon dem i lag tillförsäkrad ersättning, hafva fullmäktige funnit sig kunna tillstyrka förslaget om beviljande af kreditiv hos riksbanken för dessa banker, men likväl endast med vissa modifikationer i det nu föreliggande förslaget. Om det också må medgifvas, att det belopp af 60 å 65 millioner kronor, hvartill dessa kreditiv högst kunde komma att uppgå, och som motsvaras af det belopp enskild banksedelutgifning, som deremot upphört, endast är en del af den sedelemission, som landet under alla förhållanden behöfver och följaktligen sannolikt icke kommer att hårdt trycka på riksbankens invexlingstillgångar, utgöra dock dessa millioner en alltför betydlig del af det allmänna omsättningsmedlet för att alldeles undandragas från de vilkor och det pris, hvartill under olika förhållanden penningar från riksbanken tillhandahållas allmänheten, hvarmed äfven de enskilda bankerna för så betydande fonder fritagas från all hänsyn till de åtgärder, som af riksbanken vidtagas med aktgifvande på den allmänna rörelsens sundhet och soliditet. Fullmäktige anse därför, att räntan å kreditiven bör göras beroende af vexeldiskontot, stiga och falla med detta, och föreslå, att räntan må bestämmas till 2 % under gällande 3 månaders vexeldiskonto, dock icke under 2 % för år räknadt. Skulle, såsom i det i Kongl. Maj:ts proposition åtföljande statsrådsprotokollet antydts, en så bestämd godtgörelse icke af de enskilda bankerna allmänt anses vara af nog stort värde att motsvara uppoffringen af ett skyndsamt öfverlemnande af deras sedelutgifningsrätt, torde skadan deraf icke blifva särdeles stor och sannolikt uppvägas af den fördelen, att öfvergången af all sedelutgifningsrätt till riksbanken i stället för att brådskyndas komme att ske mera varsamt och blifva fördelad på något längre tid.

Det föreslagna stadgandet innehåller vidare, att enskild bank efter 3 månader förut hos chefen för finansdepartementet gjord anmälan om afstående af sin sedelutgifningsrätt eger, under i öfrigt stadgade vilkor, hos riksbanken begagna kreditiv till det belopp, hvartill dess utelöppande

sedlar vid en viss tid uppgingo. Det synes framgå häraf, att blott på grund af en tillkännagifven afsigt att afstå sedelutgifningsrätten banken skulle ega att begagna sin kreditiv rätt i hela dess vidd, oberoende af, om och i hvad mån denna afsigt erhållit verkställighet i form af faktisk indragning af de utelöpande sedlarne. Om äfven några svårare missbruk i följd häraf icke må vara att befara, lära dock icke lagens egna ord böra öppna dörren dertill, och det synes fullmäktige lämpligare, att lagen så affattas, att rätten till kreditiv inträder omedelbart efter anmälan om öfverlemnande till riksbanken af sedelutgifningsrätten, men begagnandet af denna rätt först i den mån och till det belopp, som vid hvarje månadsslut banken enligt de officiella rapporterna visar sig hafva indragit sina sedlar och för kreditivet ställt godkänd säkerhet.

Enligt förslaget skulle kreditivet bestämmas till det belopp, som hvarje bank hade utelöpande i sedlar vid ingången af år 1896. En framflyttning af denna tidpunkt till ingången af 1897 skulle, då enskilda bankernas utelöpande sedlar vid sistnämnda tid öfverstego beloppet vid den förra med omkring $4\frac{1}{2}$ millioner kronor, höja bankernas kreditiv rätt med motsvarande summa, men om sådant skulle anses billigt till någon ersättning för de i viss mån strängare villkor för begagnande af kreditiven, som af fullmäktige föreslagits, synes deremot intet vara att invända.

Vidkommande den i 4:de punkten af paragrafen meddelade bestämmelsen angående beskaffenheten af de vexlar, som enskild bank må i riksbanken rediskontera, i afseende hvarå hänvisas till § 13 a, följer af fullmäktiges här ofvan vid sistnämnda paragraf afgifna ändringsförslag att, om detsamma antages, uttrycket: »vexlar af sådan beskaffenhet, som i 13 § a af denna lag sägs» bör utbytas mot annat af förslagsvis följande lydelse:

»vexlar, som af fullmäktige pröfvas kunna antagas».

Derjemte och i afseende å det för erhållande af kassakreditiv och rediskonteringsrätt för enskilda bankerna bestämda villkor att under tiden i fråga ej hafva indragit något af sina afdelningskontor, få fullmäktige fästa uppmärksamhet å de olika benämningar, såsom afdelningskontor, kommissions- och expeditjonskontor m. m., som förekomma i afseende å dessa bankers på särskilda platser varande filialer, och anse fullmäktige att, för undvikande af olika meningar angående hvad i förvarande fall med afdelningskontor rätteligen förstås, paragrafens uttryck:

»afdelningskontor» förtydligas i den rigtning, att dermed skulle afses kontor, hvilka drifva direkt in- och utlåningsrörelse.

Hvad slutligen beträffar förslagen till särskild lag om sedelutgifningsrätt och forum för riksbanken samt till ansvarighetslagar för fullmäktige i riksbanken och styrelserna för afdelningskontoren hafva fullmäktige ej något mot dessas lydelse att erinra; och torde genom fullmäktiges uttalande här ofvan vid § 13 herr Gustafssons motion angående afbetalningslånen få anses besvarad.

Protokollsutdrag, innefattande i vissa delar särskilda meningar, afgifna af undertecknade Arnberg, Törnebladh, Liljewalch, von Friesen och O. Jonsson bifogas.

Stockholm den 3 mars 1897.

PEHR EHRENHEIM.

R. Törnebladh.

J. W. Arnberg.

Tom Liljewalch.

Sixten von Friesen.

Olof Jonsson.

Robert Almström.

Btl. 2.

*Utdrag af protokollet, hållet hos herrar fullmäktige i
riksbanken den 3 mars 1897.*

S. D. Det sistförflutna gårdag beslutade yttrandet till särskilda utskottet justrades nu, hvarefter följande reservationer och särskilda meningar anmälades och aflemnades, nemligen af:

dels herr *vice ordföranden*, som anförde:

»I allmänhet delande de åsikter, som af fullmäktiges flertal i fråga om den föreslagna lagen framstälts, anser jag mig dock böra på förhand uttala, att jag icke, i hvad jag sålunda biträdt, finner något hinder möta för mig att i den mån under öfverläggningen inom utskott och kammarare skäl anföras, som kunna gifva styrka och stöd åt en från min i visst afseende afvikande uppfattning, med min röst bidra till beslutsfattande på sätt jag då kan pröfva skäligt och ändamålsenligt från synpunkten af riksbankens och det allmännas rätt och bästa»;

dels herr *Arnberg*, med hvilken herr *Liljewalch* instämde:

»I fullmäktiges åsigt, att en längre öfvergångstid bör fastställas för afveckling af riksbankens ingångna kreditivkontrakt mot säkerhet af borgensförbindelse, hafva vi icke kunnat instämma, vare sig afsigten är att endast redan afslutade sådana kontrakt skola under öfvergångstiden kunna förnyas eller att äfven nya sådana må under denna period kunna afslutas. Vi hysa den uppfattning, att beviljande af förlagskreditiv på

tolf månader är en rörelsegren, som för en emissionsbank, hvars förlagsmedel ensamt eller åtminstone i det väsentligaste bestå af dess vid anfordran betalbara sedlar, måste bedömas såsom olämplig, äfven om till säkerhet för kreditaftalen äro lemnade goda realhypotek, och att dess bibehållande i lagförslaget endast kan motiveras af undseende för en hos oss gerna och i icke ringa utsträckning begagnad kreditform. I ännu högre grad måste detta vara förhållandet med dylika krediter, då de äro garanterade af endast borgens- eller andra personliga förbindelser, hvilka naturligen skola visa sig vara mycket svåra, stundom omöjliga att vid behof indraga. Att de så äro, synes framgå af fullmäktiges åsigt om behofvet af en så lång afvecklingstid för de nu löpande. Om lagförslaget nu skulle blifva antaget, återstår likväl ännu ett och ett halft år, innan det i detta fall skulle vinna tillämpning, och om denna tid icke skulle få anses tillräcklig för betalning af det fåtal millioner, riksbanken har utestående på ett stort antal, ofta på ganska små belopp lydande kreditivkontrakt, lär deraf endast kunna slutas, att dessa kreditaftal äro af sådan beskaffenhet, att de långt hellre icke bort afslutas och i hvarje fall böra så fort möjligt upphöra att gälla.

Då vi sålunda äro af den åsigt, att en dylik längre afvecklingsperiod icke är af behofvet påkallad samt att sjelfva denna kreditform är lika väl för riksbanken som allmänna rörelsen olämplig och kan, bedrifven i större omfattning, blifva farlig, hafva vi icke kunnat tillstyrka att tillåta den i lagen qvarstå, icke ens såsom ett öfvergångsstadgande.»;

dels herr *Jonsson*, som yttrade:

»Då det i sista stycket af § 13 förekommande uttrycket »af minst en femtedel» måste anses betyda, att de reglementariska föreskrifterna eller vid tillämpningen af sjelfva lagstadgandet en inskränkning af återbetalningstiden från nuvarande två och ett halft år till exempelvis ett år kan göras, har jag ansett, att, då ordet minst framför en siffra betecknar ett minimum, som kan öfverskridas, denna siffra »en femtedel» bort utbytas mot en tiondedel.»;

hvarjemte herr *von Friesen*, som af riksdagsgöromål hindrades att deltaga i sammanträdet, låtit aflemna följande skriftliga anförande:

»Då jag dels af sammanträden i statsutskottet varit i betydande mån hindrad att deltaga i fullmäktiges öfverläggningar angående den föreslagna banklagen, dels erhållit tillfälle att i särskilda utskottet direkt

framlägga min uppfattning i denna fråga, har jag här endast velat uttala, att mina åsikter angående banklagens innehåll, hvilka i väsentliga delar skilja sig från dem, som i det kongl. förslaget gjort sig gällande, i åtskilliga punkter icke heller sammanfalla med dem, som fått ett uttryck i fullmäktiges nu afgifna yttrande.»

Utdrag af protokollet skulle tillställas särskilda utskottet.

Som ofvan.

Ur protokollet
Hjalmar Marin.